

Kommunstyrelsen

Yttrande över remiss – Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag

Förslag till beslut

1. Kommunledningskontorets förslag till yttrande antas som Eskilstuna kommuns yttrande gällande *Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag*.

Sammanfattning

Boverket har lagt fram förslag på föreskrifter om hur man tänker sig gå till väga för att certifiera byggprojekteringsföretag, som i plan- och bygglagen (PBL) föreslås kunna säkerställa de tekniska kraven i bostadsbyggnationer och därmed avlasta kommunernas bygglovsansvariga nämnder. Det föreslagna tillvägagångssättet bygger på en kedja grundad i ackreditering hos Swedac av certifieringsorgan som sedan kan certifiera byggföretag enligt ISO9001. Förslaget har skickats för yttrande till stadsbyggnadsnämnden, miljö- och räddningstjänstnämnden och Eskilstuna kommunföretag AB. Stadsbyggnadsnämnden har inkommit med svar.

Eskilstuna kommun ser att förändringen är positiv då det relativt ofta finns brister i uppfyllandet av de tekniska kraven, men efterlyser och mer tydlighet och kompetens kring arbetsplatsens utformning. Yttrandet ska inkomma till Boverket senast den 31 oktober.

Ärendebeskrivning

Eskilstuna kommun har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter kring Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag till kommunstyrelsen. Yttrandet ska inkomma till Boverket senast den 31 oktober.

Boverket presenterar här ett förslag till föreskrift om certifierade byggprojekteringsföretag. Syftet med denna föreskrift är att göra de införda bestämmelserna i plan- och bygglagen om certifierade byggprojekteringsföretag tillämpbara.

Ett certifierat byggprojekteringsföretag är ett företag som på byggherrens uppdrag kan bedöma om vissa krav uppfylls. Denna bedömning ersätter nämndens prövning av dessa krav i samband med bygglov och vid bedömning inför startbesked.

Reglerna i PBL om certifierade byggprojekteringsföretag berör inte byggnadsnämndernas bygglovsprövning av utformningskravet på god form-, färg- och materialverkan. Dessutom ska lokaliseringen av en byggnad med dess närmare placering och utformning samt förenligheten med gällande detaljplan och områdesbestämmelser fortfarande prövas i bygglovet.

Förslaget bygger på ett certifierbart kvalitetsledningssystem och är uppdelat i två behörighetsklasser: I normal behörighet ingår en- och tvåbostadshus med högst två våningar och i kvalificerad behörighet ingår alla byggnader som omfattas av föreskriften.

De byggnader som omfattas av föreskriftsförslaget är nybyggnad av bostadshus som högst har en lokalarea motsvarande byggnadsarean. Dock ingår inte byggnader med mycket stort skyddsbehov med avseende på säkerhet i händelse av brand, t ex byggnader i mer än 16 våningsplan.

Av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen påverkas och inskränks den kommunala självstyrelsen genom användandet av certifierade byggprojekteringsföretag. Detta eftersom systemet innebär att byggnadsnämnden inte ska pröva utformningskraven avseende lämplighet och tillgänglighet samt de tekniska egenskapskraven inför bygglov respektive startbesked, utan att detta i stället ska bedömas av byggprojekteringsföretaget. Enligt regeringen innebär alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag dock endast en marginell inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Förslaget har skickats för yttrande till stadsbyggnadsnämnden, miljö- och räddningstjänstnämnden och Eskilstuna kommunföretag. Endast stadsbyggnadsnämnden har inkommit med svar:

Stadsbyggnadsförvaltningens yttrande

Förvaltningen är positiv till förslaget som helhet.

Erfarenhetsmässigt så är det relativt ofta som inkomna bygglovsansökningar inte uppfyller kraven på till exempel tillgänglighet. Så den utvärdering som planeras är särskilt viktig att den görs relativt snabbt.

Ytterligare utredningar som bör göras är vad det innebär på sikt att nämndens arbete flyttas från tillstånd till tillsyn. Tillståndsprövningen är avgiftsfinansierad och tillsynsdelen mestadels skattefinansierad, och hur påverkar det nämndens arbete och kommuninvånarnas/sökandens förväntningar på service och vägledning etc.

För till exempel småföretag kan tröskeln att certifiera sig vara hög såvida man inte redan idag har ett certifierat kvalitetssystem. Men på sikt kan ett certifierande ge ökade

affärsmöjligheter, och all kompetens behöver inte vara egenanställd personal utan kan säkerställas genom avtal.

Förvaltningen delar även boverkets bedömning om att de kommunala byggnadsnämndernas arbetsinsats inför beslut om bygglov och startbesked minskar men endast marginellt. Det blir inte en samhällsekonomisk effektivitetsvinst utan att handläggningstiden omfördelas från nämnden till det certifierade byggprojekteringsföretaget. På längre sikt görs dock bedömningen att det blir kortare handläggningstider då inkomna handlingar uppfyller kraven från början.

Kommunledningskontorets bedömning

Föreskriften beskriver ett arbetssätt att arbeta med ackrediteringsfrågor och certifieringsorgan som används även inom andra områden som arbetar med certifieringar och ackrediteringar. Förslaget bygger på ISO9001, som myndigheten identifierat som det enda kvalitetsledningssystemet som klarar myndighetens krav. Som sådant är förslaget relativt modigt, då det lägger över en viss del av kontrollen på en tredje part.

Tillsammans med de andra förändringar som Boverket föreslår, där bygglovssökanden uppmanas att söka och verifiera egna lösningar för att uppnå specifik funktionalitet, innebär detta att en rad nya certifierade organ ska projektera och verifiera nya tekniska lösningar på kända problem. Det uttalade syftet bakom förslagen till de nya föreskrifterna har varit att främja innovation och nytänkande inom byggbranschen och allt sammantaget blir detta ett ganska långt steg bort från tidigare system.

Kommunledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen tar stadsbyggnadsförvaltningens yttrande som sitt eget med tillägget: Bland de bostäder som omfattas av föreskriften kan även bostäder med särskild service förekomma vilka också är arbetsplatser. Därmed behöver kompetens gällande *Arbetsplatsens utformning* (AFS 2020:1) också finnas hos det certifierade byggprojekteringsföretaget, för att kunna säkerställa att byggnationen också uppfyller arbetsmiljökraven.

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Tommy Malm
Kommundirektör

Kristina Birath
Miljö- och samhällsbyggnadsdirektör

—————
Beslutet skickas till:
Boverket
Stadsbyggnadsnämnden
Miljö- och räddningstjänstnämnden

Boverket

Eskilstuna kommuns yttrande över remissen – Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag

Eskilstuna Kommun är positiv till förslaget som helhet.

Erfarenhetsmässigt så är det relativt ofta som inkomna bygglovsansökningar inte uppfyller kraven på till exempel tillgänglighet. Så den utvärdering som planeras är särskilt viktig att den görs relativt snabbt.

Ytterligare utredningar som bör göras är vad det innebär på sikt att nämndens arbete flyttas från tillstånd till tillsyn. Tillståndsprövningen är avgiftsfinansierad och tillsynsdelen mestadels skattefinansierad, och hur påverkar det nämndens arbete och kommuninvånarnas/sökandens förväntningar på service och vägledning etc.

För till exempel småföretag kan tröskeln att certifiera sig vara hög såvida man inte redan idag har ett certifierat kvalitetssystem. Men på sikt kan ett certifierande ge ökade affärsmöjligheter, och all kompetens behöver inte vara egenanställd personal utan kan säkerställas genom avtal.

Eskilstuna kommun delar även boverkets bedömning om att de kommunala byggnadsnämndernas arbetsinsats inför beslut om bygglov och startbesked minskar men endast marginellt. Det blir inte en samhällsekonomisk effektivitetsvinst utan att handläggningstiden omfördelas från nämnden till det certifierade byggprojekteringsföretaget. På längre sikt görs dock bedömningen att det blir kortare handläggningstider då inkomna handlingar uppfyller kraven från början.

Bland de bostäder som omfattas av föreskriften kan även bostäder med särskild service förekomma vilka också är arbetsplatser. Därmed behöver kompetens gällande *Arbetsplatsens utformning* (AFS 2020:1) också finnas hos det certifierade byggprojekteringsföretaget, för att kunna säkerställa att byggnationen också uppfyller arbetsmiljökraven.

ESKILSTUNA KOMMUN

Remiss

Datum	Processnummer	Diarienummer
2023-06-28	3.2.1	126/2023

Remissinstanser (se s. 2)

Remiss om ”Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag”

Inbjudan att svara på Boverkets remiss

Ni ges härmed tillfälle att lämna synpunkter på ”Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag”.

Remissvaren ska ha kommit in till Boverket **senast den 31 oktober 2023**. Svaren bör lämnas i två versioner; den ena i bearbetningsbar form (exempelvis Word), den andra i format som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service (exempelvis pdf). Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på Boverkets webbplats.

Svaren bör lämnas via e-post till remiss@boverket.se. Ange diarienummer 126/2023.

Anvisningar om hur synpunkterna bör lämnas finns på sidan [Att svara på Boverkets remiss](#).

Frågor om remissen skickas till remiss@boverket.se.

Yvonne Svensson
rättschef

Bilaga:

- Remiss om ”Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag”.

Remissinstanser

A.g.R Certification
 AAA Certification AB
 BMG TRADA Certifiering AB
 Borlänge kommun
 Borås stad
 Bostadsrätterna
 BRA-Hus
 Bureau Veritas Certification Sverige AB
 Byggföretagen
 Byggherrarna
 C1 Certification AB
 Centrum för boendets arkitektur
 ControlCert Scandinavia AB
 DNV Business Assurance Sweden AB
 Eksjöhus
 Eskilstuna kommun
 Fastighetsägarna Sverige AB
 FirstCert AB
 Föreningen Sveriges Bygglovgranskare och Byggnadsnämndssekreterare
 Föreningen Sveriges Byggnadsinspektörer
 Föreningen Sveriges Stadsbyggare
 Göteborgs stad
 Halmstads kommun
 Haninge kommun
 Helsingborgs stad
 Implementeringskommission för europastandarder inom geoteknik, IEG 2.0
 Incert
 Innovationsföretagen
 Intertek Certification AB
 Jönköpings kommun
 Kalmar kommun
 Kammarkollegiet
 Kiwa AB
 Kommerskollegium
 Konkurrensverket
 Konsumentverket
 Kontrollansvarigas Riksförening
 Kristianstads kommun
 Krokoms kommun
 Lindbäcks Bygg AB
 Linköpings kommun
 Lomma kommun
 LRQA Sverige AB
 Ludvika kommun
 Luleå kommun
 Länsstyrelsen Blekinge län
 Länsstyrelsen Dalarnas län
 Länsstyrelsen Gotlands län
 Länsstyrelsen Gävleborg
 Länsstyrelsen Hallands län
 Länsstyrelsen Jämtlands län
 Länsstyrelsen Jönköpings län
 Länsstyrelsen Kalmar län
 Länsstyrelsen Kronobergs län
 Länsstyrelsen Norrbotten
 Länsstyrelsen Skåne
 Länsstyrelsen Stockholm
 Länsstyrelsen Södermanlands län
 Länsstyrelsen Uppsala län
 Länsstyrelsen Värmland
 Länsstyrelsen Västerbotten
 Länsstyrelsen Västernorrland
 Länsstyrelsen Västmanlands län
 Länsstyrelsen Västra Götalands län
 Länsstyrelsen Örebro län
 Länsstyrelsen Östergötland
 Malmö stad
 Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt
 Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt
 Mark- och miljödomstolen vid Östersunds tingsrätt
 Mark- och miljööverdomstolen
 Myndigheten för delaktighet
 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
 Mölndals stad
 Nordcert
 Norrtälje kommun
 Näringslivets regelnämnd
 OBOS
 Qualify AB

IQ Samhällsbyggnad
Regelrådet
Region Stockholm
RISE
Samhällsbyggarna
Scandinavian Business Certification AB
Sjöbo kommun
Skanska Sverige
Skövde kommun
Solna stad
Statens Fastighetsverk
Stockholms stad
Sundsvalls kommun
Svensk Brand- och Säkerhetscertifiering AB
Svensk Certifiering Norden AB
Svenska Byggingenjörers Riksförbund
Svenska institutet för standarder
Svenskt Näringsliv
Sveriges allmännyttan
Sveriges Arkitekter
Sveriges kommuner och regioner
Swedac
Södertälje kommun
Tillväxtverket
Trollhättans stad
Trä- och möbelföretagen
Umeå kommun
Vallentuna kommun
Versa vottun
Villaägarnas Riksförbund
Älvsbyhus AB
Örebro kommun

Remiss

- Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag

Titel: Remiss – Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag
Utgivare: Boverket, juni, 2023
Processnummer: 3.2.1
Diarienummer: 126/2023

Sammanfattning

Boverket presenterar här ett förslag till föreskrift om certifierade byggprojekteringsföretag. Syftet med denna föreskrift är att göra de införda bestämmelserna i plan- och bygglagen (2010:900) om certifierade byggprojekteringsföretag tillämpbara.

Förslaget bygger på ett certifierbart kvalitetsledningssystem och är uppdelat i två behörighetsklasser. I normal behörighet ingår en- och tvåbostadshus med högst två våningar och i kvalificerad behörighet ingår alla byggnader som omfattas av föreskriften.

De byggnader som omfattas av föreskriftsförslaget är nybyggnad av bostadshus som högst har en lokalarea motsvarande byggnadsarean. Dock ingår inte byggnader med mycket stort skyddsbehov med avseende på säkerhet i händelse av brand.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 mars 2024.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Föreskriftsförslag.....	7
Allmänt	7
Definition	7
Behörighetsklasser vid certifiering	7
Byggnader som omfattas av föreskriften.....	7
Särskilt krav på kompetens	8
Kvalitetsledningssystem.....	8
Rapporteringsskyldighet.....	9
Certifieringens giltighet.....	9
Återkallande av certifiering	9
2 Inledning.....	10
2.1 Läsanvisningar	10
2.2 Beskrivning av processen vid certifiering av byggprojekteringsföretag	11
2.3 Vad ska uppnås.....	12
2.4 Alternativa lösningar.....	13
2.4.1 Nollalternativ	13
2.4.2 Alternativa föreskriftsutformningar	13
2.5 Vilka som berörs av förslaget.....	16
2.6 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser	16
2.6.1 Företagen	16
2.6.2 Certifieringsorganen	17
2.6.3 Kommunerna	17
2.6.4 Staten	17
2.6.5 Övriga konsekvenser	17
2.7 Arbetsmetod och samråd	18
2.8 Författningskommentarer	18
2.9 Begrepp.....	18
3 Rättsliga förutsättningar	20
3.1 Boverkets bemyndigande.....	20
3.2 Anmälan av tekniska regler.....	20
3.3 Anmälan av krav enligt tjänstedirektivet.....	20
3.4 Regeringens medgivande	21
4 Boverkets förslag till föreskrifter	22
4.1 Behörighetsklasser vid certifiering	22
4.2 Krav på kompetens	23
4.3 Byggnader som omfattas av föreskriften	25
4.4 Kvalitetsledningssystem.....	27
4.4.1 Närmare beskrivning av föreskrifternas innebörd	28
4.4.2 Motiv till Boverkets föreskrifter	29
4.5 Rapporteringsskyldighet.....	30
4.6 Certifieringens giltighet.....	30
4.7 Återkallande av certifiering.....	31
5 Ikraftträdande och informationsinsatser	33
5.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	33
5.2 Informationsinsatser.....	33
6 Konsekvenser	34

6.1	Företag	34
6.1.1	Övergripande konsekvenser för företag	34
6.1.2	Vilka företag som berörs av föreskriftsförslaget	35
6.1.3	Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag	36
6.1.4	Andra kostnader och förändringar för företag	38
6.1.5	Hur företags konkurrensförhållanden påverkas	39
6.1.6	Annan påverkan på företag	40
6.1.7	Särskilda hänsyn till små företag	41
6.2	Certifieringsorganen	42
6.2.1	Kostnader för ackreditering	42
6.2.2	Möjlighet till utökad verksamhet	42
6.3	Personer med särskild kompetens	43
6.3.1	Särskilda krav på personcertifiering eller motsvarande kompetens	43
6.3.2	Ökad efterfrågan på certifierade kontrollansvarigas och sakkunnigas tjänster	44
6.4	Staten, regioner och kommuner	44
6.4.1	Ekonomiska konsekvenser för staten och statliga myndigheter	44
6.4.2	Ekonomiska konsekvenser för regioner	45
6.4.3	Ekonomiska konsekvenser för kommuner	45
6.5	Europeiska unionen	49
6.6	Miljö och klimat	49
6.7	Kulturmiljö samt arkitektur och gestaltad livsmiljö	49
6.8	Social hållbarhet	50
6.8.1	Personer med nedsatt funktionsförmåga	50
6.8.2	Barn och unga	50
6.8.3	Äldre	50
6.8.4	Integration och boendesegregation	50
6.8.5	Jämställdhet	51
6.8.6	Folkhälsa	51
6.9	Övrigt	51
6.9.1	Konsekvenser för bostadsbyggandet	51
7	Författningskommentarer	53
	Förslag till Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av byggprojekteringsföretag	53
8	Referenslista	60
	Bilaga 1 Företag och näringsgrenar som potentiellt berörs	61
	Bilaga 2 Nordisk jämförelse	62
	Norge	62
	Jämförelse med certifierade byggprojekteringsföretag	63
	Danmark	63
	Stickprovskontroll av tekniska krav	64
	Certifierade brandingenjörer och konstruktörer	64
	En byggnads konstruktions- och brandklass	64
	Certifiering av brandingenjörer och konstruktörer	65
	Årlig tillsyn av en certifierad personens verksamhet	65
	Jämförelse med regler om certifierade byggprojekteringsföretag	65
	Bilaga 3 Beskrivning av lov- och byggprocessen om ett certifierat byggprojekteringsföretag används	66
	Vad är ett certifierat byggprojekteringsföretag	66
	Hur sker bygglovsprövning när ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts	66
	Upplysning om certifierat byggprojekteringsföretag	66
	Tekniskt samråd	67
	Hur sker byggnadsnämndens bedömning vid beslut om startbesked när ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts	67
	Kan byggnadsnämnden göra en annan bedömning av om kraven är uppfyllda	67
	Kontrollplanen	67
	Byggskedet	68
	Slutsamråd och slutbesked	68

Kan undantag och avsteg från kraven ske när ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts	68
Vad händer om ett byggprojekteringsföretag missköter sig eller är olämpligt	69

1 Föreskriftsförslag

Förslag till Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av byggprojekteringsföretag

Boverket föreskriver följande med stöd av 10 kap. 23 § plan- och byggförordningen (2011:338).

Allmänt

1 § Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd om

1. certifiering av ett sådant certifierat byggprojekteringsföretag som avses i 9 kap. 32 b § plan- och bygglagen (2010:900), och
2. om vilka bostadshus som ska omfattas av 9 kap. 32 b och 32 c §§ och 10 kap. 25 a § plan- och bygglagen.

De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i denna författning. De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text.

2 § Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska ha tillgång till personer med tillräcklig kunskap och erfarenhet för att kunna bedöma om de byggnader som omfattas av denna författning kan antas komma uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen (2010:900).

Definition

3 § Termer och uttryck i denna författning har samma betydelse som i plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338).

Behörighetsklasser vid certifiering

4 § Certifiering får lämnas för:

1. behörighet *Normal* för en- och tvåbostadshus med högst två våningar.
2. behörighet *Kvalificerad* för de byggnader som anges i 5 och 6 §§.

Byggnader som omfattas av föreskriften

5 § Bestämmelserna i 9 kap. 32 b och 32 c §§ och 10 kap. 25 a § plan- och bygglagen (2010:900), om certifierade byggprojekteringsföretag får tillämpas vid nybyggnad av bostadshus. Med bostadshus avses även byggnader som förutom bostäder innehåller lokaler, om lokalarean

1. högst motsvarar byggnadsarean, och
2. inte överstiger boarean.

Från lokalarean får dock undantas garage och lokalkomplement i källare.

6 § Trots 5 § får bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag inte tillämpas på byggnader med mycket stort skyddsbehov med avseende på säkerhet i händelse av brand.

Allmänt råd

Med byggnader med mycket stort skyddsbehov avses byggnader i byggnadsklass Br0 enligt avsnitt 5 Brandskydd Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd.

Särskilt krav på kompetens

7 § Ett certifierat byggprojekteringsföretaget med behörighet *Normal* ska ha tillgång till certifierad kontrollansvarig behörighet N enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:14) om certifiering av kontrollansvariga eller person med motsvarande kompetens och erfarenhet.

Ett certifierat byggprojekteringsföretaget med behörighet *Kvalificerad* ska ha tillgång till

1. certifierad kontrollansvarig behörighet *Kvalificerad* enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av kontrollansvariga,

2. certifierad sakkunnig brandskydd behörighet *Kvalificerad* enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:17) om certifiering av sakkunniga inom brandskydd, och

3. konstruktör med lägst högskoleingenjörsexamen med inriktning mot byggkonstruktion samt med minst sex års erfarenhet av projektering av byggnaders bärförmåga, stadga och beständighet,

eller personer med motsvarande kompetens och erfarenhet.

Allmänt råd

Har en person flera behörigheter kan den tillgodose flera av de angivna kompetensområdena.

Kvalitetsledningssystem

8 § Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska tillämpa ett certifierbart kvalitetsledningssystem.

9 § Kvalitetsledningssystemet ska innehålla en beskrivning av

1. kvalitetsmål och organisationsstruktur samt roller, ansvar och befogenheter vid bedömningen av att projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen (2010:900),

2. eventuella begränsningar i vilka typer av uppdrag företaget kommer att åta sig,

3. vilka kompetenser som krävs enligt 2 § för de typer av uppdrag som företaget kommer att åta sig enligt punkt 2,

4. hur företaget kommer att säkerställa tillgång till erforderlig kompetens,

5. rutiner för fortbildning avseende för verksamhetsområdet relevanta lagar, förordningar och föreskrifter,

6. hur företaget ska säkerställa att projekteringen har utförts med rätt kompetens och på ett fackmässigt sätt, och

7. på vilket sätt kontrollen kommer att ske av att den genomförda projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen samt hur det ska dokumenteras vem som har utfört kontrollen och på vilket underlag.

Allmänt råd

Kompetens kan säkerställas genom egen anställd personal eller genom avtal. Där det kan förutses att viss kompetens kommer att behövas mera sällan kan sådan anlitas vid behov.

En beskrivning av hur kontrollen ska ske avser bland annat en beskrivning av i vilken utsträckning projekteringshandlingarna ska bedömas av annan personal än de som utfört projekteringen.

Rapporteringskyldighet

10 § Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska varje år lämna in en rapport till certifieringsorganet om genomförda uppdrag som certifierat byggprojekteringsföretag. Rapporten ska innehålla uppgift om fastighetsbeteckning samt kontaktuppgifter till beställare för varje genomfört uppdrag. Rapporten ska även innehålla uppgifter om förändringar avseende de personer som krävs enligt 7 och 9 §§.

11 § Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska snarast underrätta certifieringsorganet om det kommer till företagets kännedom att ett uppdrag som företaget ansvarat för

1. har nekats slutbesked, eller
2. inom ramen för byggnadsnämndens tillsyn blivit föremål för förelägganden eller förbud under byggprocessen eller i efterhand.

Certifieringens giltighet

12 § Certifiering för ett certifierat byggprojekteringsföretag får medges för en period om högst tre år åt gången.

Återkallande av certifiering

13 § Den som har certifierat ett byggprojekteringsföretag får återkalla certifieringen om det certifierade byggprojekteringsföretaget

1. inte längre har tillgång till de i 7 och 9 §§ angivna kompetenserna, eller
2. har erhållit certifieringen på felaktiga grunder.

Denna författning träder i kraft den 1 mars 2024.

2 Inledning

Detta kapitel beskriver bland annat Boverkets förslag till föreskrifter utifrån vad som särskilt regleras i 6 § 1, 2, 3 och 5 förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning (konsekvensutredningsförordningen).

2.1 Läsanvisningar

När föreskrifter tas fram och ändras finns det krav på vad som måste redovisas i en konsekvensutredning. Denna konsekvensutredning innehåller därför beskrivningar och svar som särskilt regleras i 6–8 §§ i konsekvensutredningsförordningen. Konsekvensutredningen innehåller också andra överväganden utifrån vad som regleras i exempelvis förordningen (2022:208) med instruktion för Boverket. Konsekvensutredningen är i huvudsak avgränsad till att redovisa konsekvenserna av Boverkets förslag till nya föreskrifter, och inte konsekvenserna av bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag som redan införts i plan- och bygglagen (2010:900), PBL, och plan- och byggförordningen (2011:338), PBF. Konsekvenserna av ändringarna i PBL¹ och PBF har dock tagits upp om det bedömts vara av relevans för bestämmelserna i föreskriftsförslaget. Det gäller till exempel om bestämmelserna bedömts förstärka vissa av de konsekvenser som följer av PBL och PBF.

I kapitel 1 redovisas förslaget till Boverkets tillämpningsföreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag.

I kapitel 2 (detta kapitel) ges en problembeskrivning, syftet med förslaget till föreskriftsutformning, vilka alternativa lösningar som kan finnas, vilka som berörs av förslaget, arbetsmetod, remissförfarande samt en förklaring av olika begrepp som används.

I kapitel 3 redovisas de rättsliga förutsättningarna med bemyndiganden, och eventuella krav på anmälan av tekniska regler respektive anmälan av krav enligt tjänstedirektivet.

I kapitel 4 beskrivs och motiveras de olika lydelseerna i föreskriftsförslaget.

I kapitel 5 redovisas tidpunkt för ikraftträdande, övergångsbestämmelser samt vilka informationsinsatser som Boverket bedömer följa av föreskriftsförslaget.

¹ Dessa konsekvenser finns beskrivna i regeringens proposition ”Certifierade byggprojekteringsföretag – en mer förutsägbar byggprocess (prop. 2021/22:212). Se även konsekvensbedömningen i Boverkets rapport 2017:23.

I kapitel 6 redovisas de konsekvenser som Boverket bedömer att föreskriftsförslaget får.

I kapitel 7 redovisas författningskommentarerna, det vill säga en kortfattad beskrivning och förklaring av föreskriftsförslagets paragrafer.

I kapitel 8 redovisas en referenslista/källförteckning.

Bilaga 1 innehåller uppgifter om antalet företag och vilka branscher som kan beröras av föreskriftsförslaget.

Bilaga 2 innehåller en jämförelse mellan reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag med motsvarande regler i Norge och Danmark.

Bilaga 3 innehåller en beskrivning utifrån PBL och PBF av hur processen ser ut om en byggherre använder sig av ett certifierat byggprojekteringsföretag.

2.2 Beskrivning av processen vid certifiering av byggprojekteringsföretag

För att ett företag ska kunna verka som ett certifierat byggprojekteringsföretag måste det, som det framgår av benämningen, vara certifierat för uppgiften.

Certifieringen utfärdas av ett certifieringsorgan som prövar om det enskilda företaget uppfyller de krav som gäller för certifieringen. När det gäller certifierade byggprojekteringsföretag så är det Boverket som är bemyndigade att i föreskrift utfärda de preciserade certifieringskraven på kvalitetsledningssystem, kunskap och erfarenhet som företaget ska uppfylla för att bli certifierade för ändamålet.² Det är alltså mot kraven Boverkets i föreskrifter som certifieringsorganet ska pröva det enskilda företaget.

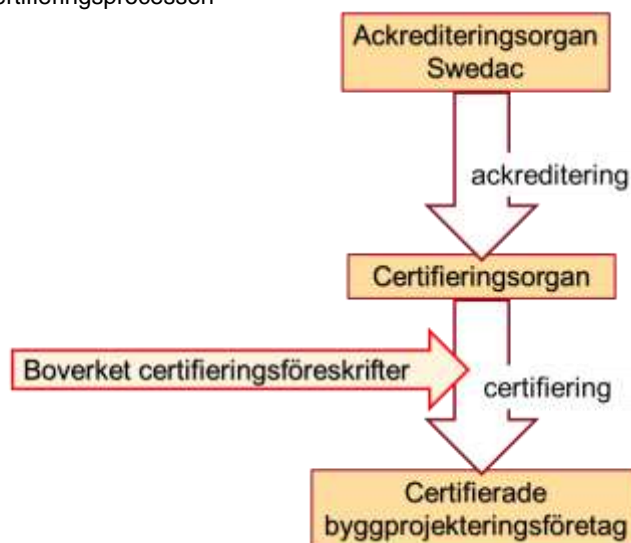
För att certifieringsorgan ska kunna utfärda certifieringar enligt en viss certifieringsordning, i detta fall Boverkets föreskrifter, så ska de vara ackrediterade för ändamålet. Ackrediteringar utfärdas av Swedac (Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll,) som är en statlig myndighet och Sveriges ackrediteringsorgan. Swedac prövar om certifieringsorganet har bland annat de kunskaper och rutiner som krävs för att de ska få verka som certifieringsorgan inom ett visst område.

Swedacs arbete med ackreditering finansieras genom avgifter från de ackrediterade certifieringsorganen. Att erhålla och upprätthålla en ackreditering innebär därmed en kostnad för certifieringsorganet. Certifieringsorganen är företag som verkar på kommersiell grund och tar ut en avgift för att genomföra en

² 10 kap. 23 § PBF.

certifiering. För att det ska vara intressant för ett certifieringsorgan att upprätthålla en ackreditering för ett visst ändamål måste det alltså finnas ett visst antal, i det här fallet, företag som är intresserade att av att certifiera sig.

Figur 1. Certifieringsprocessen

2.3 Vad ska uppnås

Genom en ändring av PBL har det införts en möjlighet för byggherrar att använda sig av certifierade byggprojekteringsföretag. Det angivna syftet med lagändringen var:

att öka förutsägbarheten och effektiviteten i byggprocessen för de byggherrar som använder ett certifierat byggprojekteringsföretag och att underlätta repeterbara processer³.

PBL förutsätter att det ska finnas en möjlighet för företag att certifiera sig som certifierade byggprojekteringsföretag. För att de ackrediterade certifieringsorganen ska kunna börja certifiera byggprojekteringsföretag behöver Boverket såsom föreskrivande myndighet ta fram föreskrifter om:

- ett nytt certifieringssystem för byggprojekteringsföretag, och
- vilka bostadshus som ska omfattas av regleringen.

En förutsättning för att systemet ska fungera är att något certifieringsorgan väljer att ackreditera sig för ändamålet. Detta förutsätter i sin tur att tillräckligt många företag finner det intressant att certifiera sig som byggprojekteringsföretag. En viktig utgångspunkt vid utformningen av föreskriftsförslaget har därför varit att formulera kraven på kompetens och övriga krav på ett sådant sätt att en certifiering blir ett attraktivt alternativ för tillräckligt många företag.

³ Proposition 2021/22:212. S. 1. Certifierade byggprojekteringsföretag – en mer förutsägbar byggprocess.

Kraven på de certifierade byggprojekteringsföretagen måste dock ställas på en sådan nivå att systemet inte förlorar i tilltro. Förslaget ska inte medverka till att tillsynen över samhällets krav på byggnader försämras.

Boverkets utgångspunkt har varit att den bedömning av den genomförda projekteringen som de certifierade byggprojekteringsföretagen genomför ska hålla motsvarande kvalitet som den byggnadsnämnderna idag utför. Det innebär att någon höjd ambitionsnivå inte heller har eftersträvats och något sådant syfte har inte heller kommit till uttryck i förarbetena till lagändringen.

Föreskriftsförslaget ska inte heller motverka det uttalade syftet med lagändringen.

2.4 Alternativa lösningar

2.4.1 Nollalternativ

Nollalternativet är att Boverket inte använder det bemyndigande som ges i 10 kap. 23 § PBF om att meddela certifieringsföreskrifter, vilket skulle innebära att certifierade byggprojekteringsföretag regleras enbart genom lag och förordning. Om Boverket inte beslutar om certifieringsföreskrifter så kan inte några företag certifiera sig som certifierade byggprojekteringsföretag. Därmed skulle den genomförda lagändringen bli verkningslös. Reglering är alltså nödvändigt. Det är inte möjligt att använda alternativa lösningar till regelskrivning så som enbart information och ekonomiska styrmedel.

2.4.2 Alternativa föreskriftsutformningar

Vad ska certifieringen omfatta

Boverket har övervägt alternativa utformningar, bland annat avseende frågan om vad certifieringen mer precist ska avse. Här kan man tänka sig några olika alternativ.

Ett första alternativ är att utforma föreskrifterna så att certifieringen omfattar hela projekteringskedjan. Enligt detta alternativ blir byggprojekteringsföretaget ansvarigt för såväl utförandet av projekteringen samt ersätter byggnadsnämnden prövning av vissa av kraven vid bygglov och bedömningen inför startbeskedet.

Ett annat utformningsalternativ är att certifieringen enbart ska ta sikte på om kraven enligt PBL kan antas komma att uppfyllas och att själva projekteringsarbetet i form av beräkningar med mera utförs av en annan aktör. I detta fall kan det certifierade byggprojekteringsföretaget snarare betraktas som ett slags kontrollorgan.

Enligt ett tredje alternativ, vilket svarar mot det som Boverket valt att gå vidare med, utformas föreskriften så att ett certifierat byggprojekteringsföretag kan välja mellan de båda ovan angivna alternativen. Motiven för att Boverket valt det alternativet framgår nedan.

Alternativ 1: Certifieringen omfattar hela projekteringsprocessen

Enligt detta alternativ omfattar certifieringen hela projekteringskedjan, med de kompetenskrav som bör ställas utifrån detta, i byggprojekteringsföretagens kvalitetsledningssystem. Detta alternativ ligger i linje med det förslag som Boverket lämnade i den ursprungliga utredningen⁴ och är också det som bäst motsvarar benämningen ”byggprojekteringsföretag”.

Genom att låta kvalitetsledningssystemet omfatta hela processen så skapas ett sammanhållet kvalitetsledningssystem. Jämfört med den nuvarande situationen där det inte finns något krav på att projekteringen ska omfattas av ett kvalitetsledningssystem skulle detta innebära en kvalitetshöjning. Genom att företaget under projekteringsprocessen själv kan bedöma om en viss lösning motsvarar lagens krav ökar förutsägbarheten och minskar risken för ett omtag sent i processen som kan leda till förseningar. Men för att ett byggprojekteringsföretag själv ska kunna hantera hela processen så fordrar det att företaget har tillgång till en stor bredd av kompetenser.

Om Boverket skulle föreskriva om ett kvalitetsledningssystem som omfattar hela projekteringsprocessen och ställa krav på att byggprojekteringsföretaget måste ha tillgång till personal med rätt kompetens, skulle det begränsa antalet företag som kan tänkas certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Särskilt om de som kontrollerar projekteringen ska ha en självständig ställning gentemot de som utfört projekteringen. Det skulle göra det svårare för mindre bygg- eller projekteringsföretag att certifiera sig.

Alternativ 2: Certifieringen omfattar endast bedömningen av om PBL:s krav kan antas vara uppfyllda

Enligt detta alternativ avgränsas certifieringen till att omfatta den bedömning som byggnadsnämnderna nu gör. Det vill säga bedömningen av att projekteringen kan antas leda till att den färdiga byggnaden uppfyller utformningskraven enligt 8 kap. 1 § 1 och 3 PBL samt de tekniska egenskapskraven enligt 8 kap. 4 § PBL.

Genom att skapa en renodlad roll så skulle det bli en tydlig aktör på marknaden. En fördel med det här alternativet är att det bedöms möjliggöra för ett

⁴ Boverkets (2017): En mer förutsägbar byggprocess – Förenklad kontroll av serietillverkade hus. Rapport 2017:23.

större antal företag att kunna tänkas certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Ett mindre företag som saknar resurser att uppfylla föreskriftens krav på kvalitetsledningssystem och tillgång till kompetens, skulle då kunna välja att samarbeta med ett certifierat byggprojekteringsföretag. Ett sådant arbete kan vara rationellt vid ett seriebyggande då byggprojekteringsföretaget kan inskränka sin granskning till platsspecifika förutsättningar eller de modifieringar som gjorts jämfört med tidigare granskade projekt.

Detta alternativ kan dock antas vara mindre väl anpassat för ett företag som driver projekteringen i egen regi och önskar att kvalitetssäkra projekteringen på ett sådant sätt att en avslutande bedömning blir obehövlig.

Alternativ 3: En kombination av alternativ 1 och 2

Boverket bedömer att störst nytta kan uppnås om certifieringsreglerna utformas så att de möjliggör både alternativ 1 och 2. Ett företag som genomför projekteringen i egen regi kan välja att säkerställa att den färdiga byggnaden kan antas uppfylla PBL:s krav genom en sammanhållen process som beskrivs i ett kvalitetsledningssystem. Föreskriftsförslaget medger också lösningar där olika företag kan välja att samverka om olika delar av processen.

Kvalitetsledningssystem och behörighetsklass

Boverket har även övervägt möjligheten att föreskriva om olika typer av kvalitetsledningssystem beroende på behörighetsklass. Vid möten med aktörer som är tänkbara kommande certifierade byggprojekteringsföretag har det framgått att medan större byggföretag inte sällan är certifierade enligt ISO 9001, så är det mindre vanligt inom till exempel trähusbranschen och bland mindre företag. Till exempel bland företag i trähusbranschen som serietillverkar småhus, är det vanligt att de har en certifierad tillverkningskontroll. Boverket har dock bedömt att enbart en certifiering av tillverkningskontrollen inte uppfyller de krav som kan ställas på ett kvalitetsledningssystem, eftersom ett certifierat byggprojekteringsföretag ska ha ett kvalitetsledningssystem som kontrolleras av ett organ ackrediterat enligt förordning (EG) nr 765/2008. I dagsläget är ISO 9001 det enda system som uppfyller kravet.

Andra alternativ som har övervägts

Även vid utformningen av andra bestämmelser i föreskriftsförslaget än den om kvalitetsledningssystem har olika alternativa lösningar övervägts. Detta redovisas i kapitel 4 och behandlar bland annat vilken kompetens ett certifierat byggprojekteringsförslag ska ha tillgång till och vilka byggnader som ska omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag.

2.5 Vilka som berörs av förslaget

De aktörer som berörs av föreskriftsförslaget kan grovt delas in två grupper: de som påverkas av den administrativa delen i samband med införandet av föreskrifterna och de som berörs vid användandet av det nya regelverket. De som påverkas av den administrativa delen är staten genom Boverket och Swedac samt certifieringsorganen.

De som påverkas vid användandet är främst de aktörer som väljer att certifiera sig som byggprojekteringsföretag eller som anlitar ett sådant företag. Dessa aktörer kan agera som byggherrar, entreprenörer eller byggföretag som uppför sådana bostadshus som omfattas av bestämmelserna enligt 5–6 §§ i föreskriftsförslaget. Bland byggföretagen bedöms särskilt de som bygger enligt standardiserade och repeterbara processer (serietillverkande byggföretag) vara en intressant målgrupp för att certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Även företag verksamma inom projektering av byggnader berörs av föreskriftsförslaget, där särskilt större projekteringsföretag med mer allsidig projekteringskompetens bedöms vara en intressant målgrupp för att certifiera sig.

Kommunerna påverkas då de behöver ta fram nya rutiner som beskriver situationen då en byggherre anlitar ett certifierat byggprojekteringsföretag. Bland annat påverkas behovet av tillsyn. Läs om hur kommunerna påverkas av föreskriftsförslaget i avsnitt 6.4.3.

Även de kompetenser som föreskriftsförslaget pekar på påverkas av förslaget. Kontrollansvariga, certifierade sakkunniga inom brandskydd eller motsvarande, samt konstruktörer pekas ut som nyckelkompetenser. Dessa aktörer kommer få nya affärsmöjligheter. Detta förslag påverkar även andra kompetenser på motsvarande sätt, så att det certifierade byggprojekteringsföretaget kan uppfylla förslagets 2 §.

Generellt gäller för samtliga aktörer att konsekvenserna är beroende av i vilken omfattning som byggherrar kommer att använda sig av certifierade byggprojekteringsföretag.

2.6 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

Kostnadsmässiga och övriga ekonomiska konsekvenser för de aktörer som berörs av föreskriftsförslaget beskrivs kortfattat i detta avsnitt. Närmare överväganden finns i kapitel 6.

2.6.1 Företagen

För byggherrar och byggföretag som väljer att certifiera sig som byggprojekteringsföretag alternativt anlitar ett sådant företag för bedömningen av

projekteringen, kan betydande merkostnader undvikas genom ökad förutsägbarhet i projekteringssskedet och att tiden fram till startbesked kan bli mer förutsägbar. Företagen får väga denna nytta mot kostnaderna för att certifiera sig i enlighet med kraven i föreskriftsförslaget och andra interna kostnader som följer med rollen som certifierat byggprojekteringsföretag (se avsnitt 6.1.3–6.1.4).

2.6.2 Certifieringsorganen

För de certifieringsorgan som vill certifiera byggprojekteringsföretag kommer skillnaden ligga i om de redan idag är ackrediterade att genomföra certifieringar enligt ISO 9001 eller ej.

Läs mer om konsekvenserna för certifieringsorganen i avsnitt 6.2.

2.6.3 Kommunerna

Boverket bedömer att de kommunala byggnadsnämndernas arbetsinsats inför beslut om bygglov och startbesked minskar men endast marginellt. Sammantaget bedöms därför effekterna på byggnadsnämndernas arbetsinsats bli begränsade. Läs mer i avsnitt 6.4.3.

En kommun kan även beröras av föreskriftsförslaget när kommunen är byggherre.

Föreskriftsförslaget bedöms i sig inte inverka på den kommunala självstyrelsen.

2.6.4 Staten

De statliga myndigheter som berörs av föreskriftsförslaget är Boverket och ackrediteringsmyndigheten Swedac. Boverkets berörs då det krävs resurser att utveckla och förvalta författning och vägledning. Swedac påverkas då de bland annat ska ackreditera certifieringsorgan och utöva tillsyn.

Staten i egenskap av byggherre bedöms inte beröras av föreskriftsförslaget.

Länsstyrelser och domstolar kan beröras vid eventuella överklaganden, men det bedöms endast vara marginellt.

Läs mer om hur staten påverkas i avsnitt 6.4.1.

2.6.5 Övriga konsekvenser

Föreskriftsförslaget bedöms få små eller inga nämnvärda konsekvenser ur ett socialt hållbarhetsperspektiv, för miljö och klimat liksom för kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö.

Föreskriftsförslagets definition av bostadshus enligt 5–6 §§ bedöms vara relativt vid och därmed kunna förstärka de positiva konsekvenser för

bostadsbyggandet som identifierades i konsekvensutredningen i förarbetena inför lagändringen i PBL.⁵

Läs mer om övriga konsekvenser i kapitel 6.

2.7 Arbetsmetod och samråd

Boverket har under hösten 2022 en förstudie om certifierade byggprojekteringsföretag.⁶ Därefter, under våren 2023, har Boverket genomfört möten med bland annat ackrediteringsmyndigheten Swedac, certifieringsorgan, branschorganisationer, byggföretag samt kommuners byggnadsnämnder och byggnadsinspektörer. Uppdraget och föreskriftsarbetet har även diskuterats på Boverkets byggråd i mars 2023.

2.8 Författningskommentarer

För att kunna tillämpa och fullt ut förstå innebörden i föreskrifterna räcker det inte alltid med att enbart läsa dem. Det finns olika metoder och tekniker för att tolka författningar som i många fall kan vara allmänt hållna. Om en författning är oklar eller om tillämparen av någon annan anledning vill få reda på syftet med en viss bestämmelse brukar ledning i första hand sökas i förarbetena.

När en myndighet tar fram föreskrifter eller allmänna råd ska myndigheten utreda vilka konsekvenser som kommer att uppstå av regeln enligt konsekvensutredningsförordningen. Boverkets konsekvensutredningar kan användas som ett slags förarbeten och tolkningsunderlag till Boverkets föreskrifter och allmänna råd. Föreliggande dokument utgör en sådan konsekvensutredning.

I konsekvensutredningen har Boverket formulerat utförliga författningskommentarer till bestämmelserna i föreskriften. Därigenom kan författningskommentarerna användas som stöd för tillämpningen, rättsliga prövningar och liknande. Författningskommentarerna har därför som utgångspunkt författats

Avsikten är dessutom att författningskommentarerna ska ligga till grund för vägledningar som Boverket avser att utarbeta. Sådana vägledningar kan också kompletteras med ytterligare förklarande text och vid behov figurer, tabeller och liknande.

2.9 Begrepp

Termer och begrepp används i samma betydelse som i PBL och PBF.

⁵ Prop 2021/22:212, S. 48.

⁶ Boverket (2022): Certifierade byggprojekteringsföretag – Förstudie. Rapport 2022:18.

Kravet på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga har av språkliga skäl på vissa ställen i denna rapport förkortats till att benämnas ”krav på tillgänglighet och användbarhet” eller ”krav på tillgänglighet”. Motsvarande gäller kravet på lämplighet för sitt ändamål, som förkortat benämns ”krav på lämplighet”.

3 Rättsliga förutsättningar

Detta kapitel beskriver bland annat vilken beslutanderätt Boverket har för sitt förslag som särskilt regleras i 6 § 4 konsekvensutredningsförordningen.

3.1 Boverkets bemyndigande

Boverkets bemyndigande att meddela föreskrifter finns i 10 kap. 23 § PBF. Genom den bestämmelsen får Boverket meddela tillämpningsföreskrifter om vad som ska krävas av ett certifierat byggprojekteringsföretag i fråga om kvalitetsledningssystem, kunskap och erfarenhet. Genom samma bestämmelse ges Boverket även bemyndigande att meddela föreskrifter om vilka bostadshus som ska omfattas av bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag.

3.2 Anmälan av tekniska regler

Om en myndighet avser att fatta beslut om en teknisk regel eller ett datalokaliseringsskrav som ska anmälas till Europeiska kommissionen eller WTO-sekretariatet, ska myndigheten i god tid underrätta Kommerskollegium om det förslag den har utarbetat (6 § första stycket förordningen [1994:2029] om tekniska regler).

Av 2 § 1 a förordningen (1994:2029) om tekniska regler framgår bland annat att med tekniska regler avses föreskrifter eller andra bestämmelser som utgörs av eller hänvisar till tekniska specifikationer eller andra krav och som är rättsligt eller faktiskt tvingande vid saluföring eller användning av en vara.

Föreskriftsförslaget innehåller inte några sådana tekniska regler som avses i 2 § förordningen (1994:2029) om tekniska regler. Boverket bedömer därför att det inte behöver anmälas enligt förordningen om tekniska regler.

3.3 Anmälan av krav enligt tjänstedirektivet

Föreskriftsförslaget innehåller regler som berör tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet. Boverket bedömer därför att föreskrifterna kommer att behöva anmälas enligt EU:s tjänstedirektiv⁷ och 2 § förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden. Föreskriftsförslaget kommer att anmälas till Kommerskollegium för vidare anmälan till Europeiska kommissionen. Denna anmälningsprocedur krävs för tekniska föreskrifter och är till för att bevaka den fria rörligheten av varor på EU:s inre marknad.

⁷ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden.

3.4 Regeringens medgivande

Boverkets förslag till föreskrifter bedöms inte leda till sådana kostnadsmässiga konsekvenser för stat, kommuner eller regioner att regeringens medgivande behöver inhämtas enligt förordningen (2014:570) om regeringens medgivande till beslut om vissa föreskrifter.

4 Boverkets förslag till föreskrifter

I Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifiering av byggprojekteringsföretag meddelas föreskrifter om vad som i fråga om kunskap, erfarenhet och certifiering krävs av sådana byggprojekteringsföretag som avses i 9 kap. 32 b § PBL.

Boverket föreslår två behörighetsklasser: en **Normal** för en- och tvåbostadshus med högst två våningar, samt en **Kvalificerad** för samtliga byggnader som omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag

I 2 § ställs det ett övergripande krav på att byggprojekteringsföretaget ska ha tillgång till personer med tillräcklig kunskap och erfarenhet för att kunna bedöma om en nybyggnad kan antas uppfylla kraven 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 8 kap. 4 § PBL. Några kompetenser som byggprojekteringsföretagen i de olika behörighetsklasserna ska ha tillgång till preciseras i 7 §. I 9 § ställs det krav på att byggprojekteringsföretagen ska beskriva sin bedömning av vilka kompetenser, utöver vad som anges i 7 §, företaget behöver ha tillgång till för att uppfylla kraven i 2 §.

Vilka byggnader som ska omfattas av reglerna preciseras i 5 och 6 §§ och att företagen ska ha ett kvalitetsledningssystem framgår av 8 §. I 9 § preciseras vad kvalitetsledningssystem ska omfatta.

Föreskriftsförslaget innehåller även regler om rapporteringsskyldighet, certifieringens giltighet och om återkallande av certifiering.

4.1 Behörighetsklasser vid certifiering

I föreskriftsförslaget anges att certifiering får lämnas för två behörighetsklasser: Normal och Kvalificerad se 4 §. Normal avser projektering av en- och tvåbostadshus med högst två våningar, medan klassen Kvalificerad avser projekteringen av samtliga byggnader som omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag.

En utgångspunkt vid utformningen av föreskriftsförslaget har varit att undvika att ställa kompetenskrav som går utöver vad som är motiverat med hänsyn till graden av komplexitet i projekteringen. Därmed undviks att kostnaderna för att kunna verka som ett certifierat byggprojekteringsföretag blir högre än nödvändigt.

Serietillverkare av småhus har ansetts utgöra en viktig målgrupp för systemet med certifierade byggprojekteringsföretag. Med tanke på en- och tvåbostadshusens begränsade storlek och antal brandceller, etcetera, innebär projekteringen

av dessa ofta mindre komplexa utmaningar jämfört med projekteringen av flerbostadshus. Av det skälet är det rimligt att införa en behörighetsklass anpassad till den lägre komplexiteten hos en- och tvåbostadshus. Kategorin har avgränsats till byggnader med högst två våningar. Skälet för detta är att ökad höjd ger ökade vindlaster och därmed mera komplicerade konstruktioner.

Systemet med två behörighetsklasser, Normal och Kvalificerad, anknyter till ett flertal av Boverkets föreskrifter om personcertifieringar, till exempel för kontrollansvariga. Att begränsa behörighetsklassen Normal till byggnader med högst två våningar har också sin motsvarighet i föreskriften om certifiering av kontrollansvariga.⁸

Boverket har också övervägt att införa en behörighetsklass Särskild för de mest komplexa byggnaderna. Bedömningen är dock att det skulle medföra ökade administrativa kostnader för certifieringsorganen samtidigt som den kategorin skulle vara relevant för ett litet antal byggnader. I föreskriftsförslaget 9 § anges det också att det certifierade företaget ska beskriva de kompetenser som krävs för de typer av uppdrag som företaget kommer att åta sig. Detta minskar också behovet av fler behörighetsklasser.

4.2 Krav på kompetens

Av PBL framgår att ett certifierat byggprojekteringsföretag ska ha förmågan att bedöma om kraven vid nybyggnad av sådana bostadshus som omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag kan antas uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 8 kap. 4 § PBL.⁹

I föreskriftsförslaget 2 § ställs det ett övergripande krav på att byggprojekteringsföretaget ska ha tillgång till personer med tillräcklig kunskap- och erfarenhet för att göra denna bedömning.

I 7 § preciseras de kompetenser som byggprojekteringsföretagen i de olika behörighetsklasserna minst ska ha tillgång till.

I 9 § ställs det krav på att byggprojekteringsföretagen ska beskriva sin bedömning av vilka kompetenser, utöver vad som anges i 7 §, företaget behöver ha tillgång till för att uppfylla kraven i 2 §.

Det övergripande kravet i 2 § innebär inte att företaget behöver ha tillgång till kompetens som på egen hand kan genomföra projekteringen eller kontrollera alla beräkningar, etcetera. Däremot ska företaget ha tillgång till en tillräcklig kompetens för att kunna bedöma om projekteringen har utförts fackmässigt, så

⁸ Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:14) om certifiering av kontrollansvariga.

⁹ 9 kap. 32 b § PBL.

att den färdiga byggnaden kan antas uppfylla samhällets krav. I begreppet fackmässigt innefattas att projekteringen har utförts av personal med rätt kompetens och enligt vedertagna metoder.

Boverket har gjort bedömningen att ett certifierat byggprojekteringsföretag behöver ha tillgång till en viss grundbemanning för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Denna grundbemanning beskrivs i 7 §. Den beskrivna kompetensen kan anses utgöra en lägsta nivå för att byggprojekteringsföretaget ska kunna uppfylla kravet i 2 §.

Utformningen av föreskriftsförslaget möjliggör att byggprojekteringsföretaget vid behov kan ta in extern kompetens för att säkerställa att företaget har tillgång till tillräcklig kompetens för att hantera ett visst uppdrag. Med den beskrivna grundbemanningen säkerställs det att företaget har tillgång till personal med tillräcklig kompetens för att avgöra vilka ytterligare kompetenser företaget behöver ha tillgång till i olika uppdrag.

För byggprojekteringsföretag med behörighet Normal har en certifierad kontrollansvarig med behörighet N bedömts vara tillräcklig för att avgöra vilken ytterligare kompetens som behöver anlitas. Boverket har även övervägt om det också skulle ställas krav på personal med särskild kompetens inom bland annat lämplighet, tillgänglighet och dagsljus. Det har dock visat sig svårt att enkelt beskriva hur en sådan kompetens ska kunna verifieras. Att ställa krav på att sådan kompetens ska ingå i ett företags grundbemanning skulle också i vissa situationer kunna innebära en oskälig merkostnad, särskilt för mindre företag. Av det skälet ställs inget sådant krav.

För ett byggprojekteringsföretag med behörighet Kvalificerad är bedömningen att det minst ska ha tillgång till:

- certifierad kontrollansvarig behörighet K,
- certifierad sakkunnig brandskydd behörighet K, och
- konstruktör med lägst högskoleingenjörsexamen med inriktning mot byggkonstruktion samt med minst sex års erfarenhet av projekteringsarbete

eller personer med motsvarande kompetens och erfarenhet.

Genom att anknyta till befintliga personcertifieringar blir systemet enklare att tillämpa för såväl certifieringsorgan, byggprojekteringsföretag som enskilda. I föreskriftsförslaget ställs det dock inget krav på att personerna ska vara certifierade, det räcker att de har en motsvarande kompetens och erfarenhet. Skälet för detta är att det sakligt sett inte har någon betydelse om personernas kompetens prövas inom ramen för en personcertifiering eller i samband med certifiering och revision av ett byggprojekteringsföretag. Om en sakkunnig

brandskydd väljer att arbeta heltid för ett personcertifieringsföretag är det inte heller självklart att personen uppfyller arbetskravet vid en omcertifiering. Formuleringen öppnar för att en sådan person ändå ska kunna godtas även om arbetskravet för en omcertifiering inte skulle anses vara uppfyllt.

När det gäller konstruktör finns det idag ingen personcertifiering som kan användas för att beskriva kravnivån. Som angetts ovan ska konstruktören ha en tillräcklig kompetens för att bedöma om projekteringen utförts på ett fackmässigt sätt av personal med en tillräcklig kompetens.

Boverket har övervägt om det skulle ställas krav på att kompetensen enligt 7 § skulle säkerställas genom anställd personal vid byggprojekteringsföretaget. Ett skäl för detta skulle vara att säkerställa kontinuitet och kunskapsöverföring inom det certifierade byggprojekteringsföretaget. Då det idag är vanligt att kompetenser säkerställs genom underkonsulter, samverkansavtal eller andra liknande lösningar har detta dock bedömts att en sådan regel skulle vara för begränsande.

Vilken typ av kompetens ett byggprojekteringsföretag behöver ha tillgång till varierar bland annat med hur företaget väljer att organisera sin verksamhet. Det är skillnad om ett företag genomför hela projekteringen i egen regi eller om företaget enbart gör en bedömning av en projektering som utförts av fristående konsulter. Det är också beroende av vilken typ av åtgärd som företaget åtar sig. Exempelvis kan ett företag behöva ha tillgång till kulturhistorisk kompetens om det har för avsikt att ägna sig åt flyttning av kulturbyggnader.¹⁰ Att i en författning i detalj skildra vilka kompetenser ett företag behöver ha tillgång till är varken möjligt eller lämpligt. Därför anges det i 9 § att ett byggprojekteringsföretag ska redovisa vilka typer av uppdrag företaget ämnar åta sig och vilka kompetenser som utifrån detta krävs för att byggprojekteringsföretaget ska kunna leva upp till kraven i 2 §. Utifrån detta kan certifieringsorganen bedöma om byggprojekteringsföretagen uppfyller kraven för en certifiering. Det ger också ett underlag för certifieringsorganens revisioner av byggprojekteringsföretagen.

4.3 Byggnader som omfattas av föreskriften

Av 9 kap. 32 b § PBL framgår det att bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag är tillämplbara på bostadshus. I förarbetena till lagstiftningen

¹⁰ I PBL:s mening utgör flyttning av en byggnad en nybyggnad och omfattas därför av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag. Att detta varit lagstiftarens avsikt framgår också av prop. 2021/22:212.

anges det att med bostadshus avses även byggnader som till viss del innehåller lokaler för andra ändamål, men till övervägande del innehåller bostäder.¹¹

Enligt 10 kap. 23 § PBF får Boverket meddela föreskrifter om vilka bostadshus som omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag.

I förarbetena exemplifieras vilka lokaler som bestämmelsen ska möjliggöra med kvartersbutik, restaurang eller frisörsalong, och i såväl den allmänna motiveringen som i författningskommentarerna talas det om lokaler i bottenvåningen. Som skäl för att tillåta en viss andel lokaler i bostadsbyggnaderna anges också att regeringen vill skapa möjligheter för hållbara och attraktiva stadsmiljöer.¹²

Mot bakgrund av förarbetsuttalandena samt att det uttalade syftet är att underlätta bostadsbyggandet¹³ anser Boverket att det är rimligt att avgränsa den tillåtna lokalarean i ett bostadshus, som omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag, till en yta som motsvarar byggnadens bottenvåning. Boverket anser även att det inte finns skäl att styra var i byggnaden lokalerna lokaliseras. Det kan till exempel vara aktuellt att förlägga en tandläkarmottagning till andra våningen. För att byggnader som har mindre än två fulla våningar behövs också en begränsningsregel om att lokalarean inte får överstiga bostadsarean.

I förarbetena gör regeringen också bedömningen att konsekvenserna av att alla typer av byggnader skulle omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag är svåra att överblicka. Enligt förarbetena gäller det särskilt för:

- mer komplexa byggnader,
- byggnader som innehåller samhällsviktiga funktioner, såsom sjukhus, och
- lokaler där många människor kan förväntas vistas samtidigt, såsom idrottsarenor.¹⁴

Enligt förarbetena till lagstiftningen bör systemet med certifierade byggprojekteringsföretag utvärderas så snart det finns förutsättningar för detta.¹⁵ Detta skulle kunna tala för att till en början utesluta byggnader med en högre grad av komplexitet framför allt med avseende på risk för allvarlig skada eller plötslig död. Skulle systemet sedan vid en utvärdering visa sig fungera som avsett skulle det då kunna utvidgas till att omfatta fler kategorier av byggnader.

¹¹ Prop. 2021/22:212, S. 22.

¹² Prop. 2021/22:212, S. 22 och 50.

¹³ Prop. 2021/22:212, S. 21.

¹⁴ Prop. 2021/22:212, S. 21.

¹⁵ Prop. 2021/22:212, S. 30.

Vilka byggnader som bör undantas från reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag är beroende på vilka kompetenskrav som ställs på de olika behörighetsklasserna. På det sätt som kravet på kompetens har utformats i föreskriftsförslaget anser Boverket att undantaget kan inskränkas till att endast omfatta byggnader och verksamheter med ett mycket stort skyddsbehov med avseende på säkerhet vid brand, vilket motsvarar byggnadsklass Br0 i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR.¹⁶ När det gäller bostadsbyggnader handlar det i praktiken om byggnader med fler än 16 våningar eller byggnader som innehåller vissa typer av större samlingslokaler. Det kan vara samlingslokaler för fler än 300 personer som inte är i belägna på bottenplan och har mer än ringa alkoholservering. Det kan även vara samlingslokaler med ett ännu högre personantal. I det allmänna rådet som beskriver byggnadsklass Br0 anges också att i Br0 även ingår större byggnader i verksamhetsklass 5c, det vill säga lokaler för hälso- och sjukvård. Då lokaler av begränsad omfattning för till exempel skönhetskliniker, tandläkare eller läkarmottagningar inte kan anses utgöra ”större byggnader” utgör sådana lokaler inget hinder mot att en byggnad kan omfattas av reglerna om certifierade byggprojekteringsföretag.

Byggnader i byggnadsklass Br0 är så pass komplexa byggnader att brandskyddsprojektering behöver ske i varje enskilt fall. Det är rimligt att byggnadsnämnden får del av utformningen av dessa typer av byggnader i ett tidigt skede och att de kan samråda med räddningstjänsten om de tekniska egenskapskraven kan komma antas bli uppfyllda eller inte.

4.4 Kvalitetsledningssystem

Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska ha ett certifierbart kvalitetsledningssystem som kontrolleras av ett organ ackrediterat enligt förordning (EG) nr 765/2008. Detta följer av regleringen i PBL. Det kvalitetsledningssystem som används ska säkerställa att de byggnader som projekteras kan antas komma att uppfylla utformningskraven på lämplighet och tillgänglighet enligt 8 kap. 1 § 1 och 3 PBL samt de tekniska egenskapskraven enligt 8 kap. 4 § PBL.

Kravet på certifiering av ett ackrediterat certifieringsorgan enligt (EG) nr 765/2008 innebär att det certifierade byggprojekteringsföretaget ska tillämpa ett kvalitetsledningssystem enligt den internationella standarden SS-EN ISO 9001, eftersom den idag är det enda kvalitetsledningssystem som uppfyller detta krav. Eventuella andra kvalitetsledningssystem som kan bli

¹⁶ Efter att pågående översyn av byggreglerna har fullföljts kommer hänvisningen att anpassas.

aktuella i framtiden måste genomgå en granskning för att uppfylla ackrediteringskraven.

Akreditering är ett globalt system som bygger på internationella standarder. För att bli ackrediterad prövas kompetens, rutiner och metoder så att alla kvalitetskrav uppfylls enligt en standard. Därefter kontrollerar ackrediteringsorganet regelbundet att aktören fortsätter att leva upp till kraven för sin ackreditering. Generella krav som ska uppfyllas för att ackreditering ska kunna utfärdas finns i Swedacs föreskrifter och allmänna råd om ackreditering, STAFS 2020:1. Krav på organ som reviderar och certifierar ledningssystem finns i SS-EN ISO/IEC 17021–1.

ISO 9001 anger generella krav på kvalitetsledningssystem för att visa att organisationen ständigt kan erbjuda produkter och tjänster som uppfyller kundkrav och tillämpliga författningskrav. Vid certifiering av byggprojekteringsföretag ska certifieringsorganet även bedöma byggprojekteringsföretagets kvalitetsledningssystem utifrån de kompletterande krav som ges i föreskriftsförslaget.

4.4.1 Närmare beskrivning av föreskrifternas innebörd

Av byggprojekteringsföretagets kvalitetsledningssystem måste först och främst framgå på vilket sätt som kvalitetssäkringen görs och av vem.

Kvalitetsledningssystemet ska innehålla rutiner, bland annat för hur bedömningen av projekterings kvaliteten ska gå till. Bedömningen ska säkerställa att projekteringen har utförts på ett fackmässigt sätt, det vill säga av personer med rätt kompetens och enligt vedertagna metoder, så att den färdiga byggnaden kan antas uppfylla samhällets krav.

Kvalitetsledningssystemet behöver också innehålla en beskrivning av i vilka situationer projekteringshandlingarna ska kontrolleras av andra än den som utfört projekteringen. Kvalitetsledningssystemet ska även innehålla rutiner om regelbundna utvärderingar, där det anges hur resultaten av genomförda utvärderingar ska användas för den fortlöpande styrningen av processen.

Kvalitetsledningssystemet måste säkerställa att byggprojekteringsföretaget har tillgång till den kompetens som krävs, enligt 2 § föreskriftsförslaget, för att kunna säkerställa att projekteringen kan antas uppfylla utformningskraven och de tekniska egenskapskraven enligt PBL. Det ska beskrivas om kompetensbehovet tillgodoses genom egen personal, konsultavtal eller vid behov inhyrda konsulter.

Kvalitetsledningssystemet ska beskriva och precisera hur ansvar, befogenheter och samband mellan de personer som är involverade i bedömningen av om den

genomförda projekteringen kan antas leda till att byggnaderna kommer att uppfylla utformningskraven och de tekniska egenskapskraven.

Av kvalitetsledningssystemet ska vidare framgå hur företaget kan säkerställa att projekteringen utförts med rätt kompetens och på ett fackmässigt sätt, oavsett om företaget självt utfört projekteringen eller om den gjorts av annan aktör. Det ska även finnas en beskrivning av kvalitetsmål och organisationsstruktur samt roller, ansvar och befogenheter vid bedömningen av att projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla kraven i PBL. Det ska även finnas en beskrivning av hur det ska kontrolleras att den genomförda projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla PBL:s krav. Företagets kvalitetsledningssystem ska även innehålla rutiner för hur fortbildning avseende relevanta lagar, förordningar och föreskrifter ska ske.

Slutligen ska det i kvalitetsledningssystemet finnas en beskrivning av hur ett beslut fattas om att en projektering kan antas leda till att en byggnad uppfyller utformningskraven och de tekniska egenskapskraven. Det ska framgå på vilka grunder beslutet fattas, hur detta dokumenteras och arkiveras.

4.4.2 Motiv till Boverkets föreskrifter

En viktig utgångspunkt för Boverket har varit att certifieringsorganens tillsyn och revision ska kunna ske på ett så smidigt och standardiserat sätt som möjligt i syfte att begränsa företagets certifieringskostnader. Genom att ställa krav på ett certifierbart kvalitetsledningssystem, vilket i praktiken innebär certifiering enligt ISO 9001, med tilläggskrav enligt Boverkets föreskrifter så bedömer Boverket att tillsynen underlättas.

I samband med externa möten som Boverket genomfört under arbetet med föreskriftsförslaget har det framkommit att det bland större bygg- och projekteringsföretag är relativt vanligt att man redan är certifierad enligt ISO 9001, vilket innebär en kostnadsmässig fördel om man överväger att certifiera sig som byggprojekteringsföretag enligt Boverkets föreskrifter.

Samtidigt har det också framkommit att certifiering enligt ISO 9001 eller motsvarande är mindre vanligt bland exempelvis trähusföretag som bygger småhus med standardiserade och repeterbara inslag i tillverkningsprocessen. Bland dessa företag förekommer i stället att man har certifierat tillverkningskontrollen eller har annat kvalitetssystem som är anpassat för den serietillverkning man bedriver.

Boverket har därför övervägt att formulera kravet på ett certifierat kvalitetsledningssystem, som kan vara ISO 9001 eller motsvarande, så att det endast ska omfatta byggprojekteringsföretag med certifieringsbehörighet kvalificerad. De som enbart projekterar och/eller bygger småhus och certifierar sig enligt

behörighetsklassen Normal skulle få använda sig av annat system som matchar den bedrivna verksamheten och inte behöva använda ett certifierbart kvalitetsledningssystem av den typ som föreskrivs i förslaget.

Certifieringsorgan måste ackreditera sig enligt förordningen (EG) 765/2008 mot en standard som uppfyller denna förordning för att kunna certifiera byggprojekteringsföretag. Detta leder till att Boverket bedömer att exempelvis certifiering av tillverkningskontroll inte utgör ett sådant kvalitetsledningssystem. Därför har Boverket valt att föreskriva om samma krav på kvalitetsledningssystem och dess innehåll oavsett vilken behörighetsklass man har eller vilken typ av tillverkningsprocess man har.

4.5 Rapporteringsskyldighet

Enligt föreskriftsförslaget ska det certifierade byggprojekteringsföretaget varje år lämna in en rapport till certifieringsorganet om genomförda uppdrag. Rapporten ska dessutom innehålla uppgifter om förändringar avseende personal och tillgång till kompetens som påverkar företagets förmåga att uppfylla kraven i föreskriftsförslagets 2 §. Boverket bedömer att certifieringsorganet behöver få kännedom om detta inför revisionstillfällena, för att kunna bedöma om det påverkar företagets förmåga att uppfylla kompetenskravet.

I föreskriftsförslaget ställs det även krav på att byggprojekteringsföretaget snarast ska underrätta certifieringsorganet om det kommer till företagets kännedom att ett projekt som företaget ansvarat för nekats slutbesked eller blivit föremål för förelägganden eller förbud från byggnadsnämnden under byggprocessen eller i efterhand. Detta ska göras så snart som möjligt, alltså inte bara i den årliga åiterrapporteringen. Då sådana förhållanden kan vara skäl för certifieringsorganen att ompröva den meddelade certifieringen är det angeläget att det snarast kommer till certifieringsorganets kännedom.

Boverket har övervägt om kravet är onödigt mot bakgrund av att byggnadsnämnden enligt 11 kap. 34 a § PBL ska rapportera till certifieringsorganet om ett certifierat byggprojekteringsföretag har gjort en uppenbar felbedömning av kraven i 8 kap. 1 § 1 eller 3 eller 8 kap. 4 § PBL. Då det inte är självklart hur uppenbarhetskriteriet ska tolkas och då det av formella skäl kan dröja innan byggnadsnämndens rapport inkommer till certifieringsorganet, så anser Boverket det skäligen att även ålägga det certifierade byggprojekteringsföretaget en rapporteringsskyldighet.

4.6 Certifieringens giltighet

Certifikatet har en giltighetstid på tre år enligt föreskriftsförslaget. Det gäller för båda behörighetsklasserna.

Boverket har övervägt en längre giltighetstid om fem år, vilket är den giltighetstid som gäller för ett antal av de personcertifieringar Boverket har utfärdat föreskrifter för. En längre giltighetstid skulle kunna motiveras med att det bör innebära lägre certifieringskostnader för byggprojekteringsföretagen.

Vid möte med certifieringsorgan som utför revisionerna av standardiserade kvalitetsledningssystem, som till exempel ISO 9001, har det angetts att revisionen av ledningssystem görs utifrån en treårscykel. Efter tre år görs en mer omfattande revision i samband med omcertifieringen.¹⁷ Vid en femårig giltighetstid för byggprojekteringsföretagens certifikat skulle revisionen inte kunna ske samordnat med annan revision av ledningssystem. Detta skulle komplicera certifieringsorganens revision av de certifierade byggprojekteringsföretagen och troligen öka revisionskostnaderna. Därför har en treårig giltighetstid valts.

4.7 Återkallande av certifiering

Av föreskriftsförslaget framgår att den som har certifierat ett byggprojekteringsföretag får återkalla certifieringen om företaget inte längre har tillgång till de i 7 § och 9 § 3 angivna kompetenserna, eller om det visar sig att certifieringen erhållits på felaktiga grunder. Den föreslagna bestämmelsen om när återkallande kan ske är i enlighet med regleringen i ackrediteringsstandarden SS-EN ISO/IEC 17021–1.

Mot bakgrund av bestämmelserna i ackrediteringsstandarden SS-EN ISO/IEC 17021–1 har Boverket övervägt behovet av att reglera återkallande av certifiering men har bedömt att föreskriftsförslaget innehåller preciseringar och förtydliganden som underlättar tillämpningen av författningen.

Av 11 kap. 36 § PBL framgår det också att en certifiering kan återkallas om företaget visat sig olämpligt för uppgiften. Detta är skälet till att olämplighet i föreskriftsförslaget inte tas upp som ett skäl att återkalla en certifiering. Sådant som regleras i lag ska inte återupprepas i en föreskrift.

Olämplighet kan bestå i att företaget i sin roll som certifierat byggprojekteringsföretag brustit i kontrollen genom att ha utfärdat felaktiga eller falska intyg. Olämplighet kan också vara att företaget varit oskicklig eller gjort missbedömningar i arbetet som lett till att projekt nekats slutbesked. Oskicklighet och missbedömningar som lett till att en byggnadsnämnd ingripit med förelägganden och förbud under byggprocessen eller vid tillsynen i efterhand kan också

¹⁷ Krav på de ackrediterade certifieringsorganens revisionsprogram regleras genom Swedacs föreskrifter och allmänna råd om ackreditering (STAFS 2020:1) och ackrediteringsstandarden SS-EN ISO/IEC 17021–1.

bedömas som att företaget är olämpligt. Även ekonomiska oegentligheter eller ekonomiskt obestånd kan föranleda återkallelse av certifikat.

5 Ikraftträdande och informationsinsatser

Detta kapitel beskriver ikraftträdande och informationsinsatser, som särskilt regleras i 6 § 7 förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning.

5.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regelverket om certifierade byggprojekteringsföretag i PBL och PBF trädde i kraft den 1 augusti 2022. Boverkets förslag till föreskrifter planeras att träda i kraft den 1 mars 2024.

Efter att föreskrifterna trätt i kraft måste certifieringsorganen ges tid att ackreditera sig och företag ges tid att certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Detta innebär att systemet med certifierade byggprojekteringsföretag tidigast kan börja tillämpas under den första halvan 2025.

Det saknas övergångsbestämmelser i PBL och PBF. Boverket ser inte heller något behov av övergångsregler till föreskriftsförslaget.

5.2 Informationsinsatser

Boverket bedömer att kännedomen om certifierade byggprojekteringsföretag och bestämmelserna om sådana företag är låg i byggsektorn. Utan ett tillräckligt stort antal företag som känner till systemet och ser det som intressant att certifiera sig som byggprojekteringsföretag, så finns det en uppenbar risk att inget certifieringsorgan väljer att ackreditera sig för ändamålet. Boverket bedömer därför att det finns ett stort behov av informations- och kommunikationsinsatser från myndighetens sida.

Information om certifierade byggprojekteringsföretag har spridits genom de möten som skett i samband med utarbetandet av föreskriftsförslaget. Informationsspridningen kommer att fortsätta efter det att föreskriften har beslutats, exempelvis genom vägledningstexter, webbseminarier och medverkan vid externa konferenser. Boverket kommer bland annat att ta fram vägledningstexter på PBL kunskapsbanken. Det kan även bli aktuellt med mer riktade kommunikationsinsatser mot sådana företag som kan tänkas vara intresserade av att certifiera sig för ändamålet, med särskilt fokus på serietillverkande byggföretag och större projekteringskonsulter.

6 Konsekvenser

Detta kapitel beskriver bland annat de konsekvenser som Boverkets förslag får för de aktörer som särskilt regleras i 6 § 6 samt 7 och 8 §§ konsekvensutredningsförordningen.

6.1 Företag

Om föreskriftsförslaget kan få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt, ska konsekvensutredningen, enligt konsekvensutredningsförordningen¹⁸, i den omfattning som är möjlig, innehålla en beskrivning av:

1. Antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen. Detta beskrivs närmare i 6.1.2.
2. Vilken tidsåtgång regleringen kan föra med sig för företagen och vad regleringen innebär för företagens administrativa kostnader. Se 6.1.3.
3. Vilka andra kostnader den föreslagna regleringen medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen. Se 6.1.4.
4. I vilken utsträckning regleringen kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen. Se 6.1.5.
5. Hur regleringen i andra avseenden kan komma att påverka företagen i 6.1.6, och
6. Om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid reglernas utformning i 6.1.7.

6.1.1 Övergripande konsekvenser för företag

För företagen innebär systemet med certifierade byggprojekteringsföretag ett alternativ som kan användas för bedömning av projekteringen, om man bland annat ser ekonomiska fördelar med detta. Det kan alltså antas att alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag endast kommer att väljas av företag som bedömer att nyttan överstiger de sammanlagda kostnaderna i form av certifieringskostnader och interna kostnader för att administrera systemet, och som beskrivs i avsnitt 6.1.3. De ekonomiska konsekvenserna av att använda sig av detta alternativ blir olika beroende på om man väljer att själv certifiera sig eller om man i stället anlitar ett certifierat byggprojekteringsföretag. Detta val kan antas bero på vilken av de berörda näringsgrenarna man själv verkar inom

¹⁸ 6–8 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

eller vilken roll man har i byggprocessen. Det kan även antas bero på hur stort företaget är och vilka resurser och kompetenser som finns inom det egna företaget.

Vidare kan det antas att syftet med att använda sig av certifierade byggprojekteringsföretag beror på vilken roll företaget har och vilken verksamhet de bedriver. För en byggherre eller exempelvis ett serietillverkande byggföretag är det primära syftet förmodligen att uppnå en ökad förutsägbarhet inom projekteringskedjan med det vidare syftet att effektivisera och korta byggprocessen. För projekteringsföretagen kan det snarare handla om en möjlighet att utöka sin verksamhet genom att tillhandahålla en ny tjänst på marknaden.

Genom föreskriftsförslaget tydliggörs vilka särskilda kompetenskrav som måste vara uppfyllda och vad som måste finnas beskrivet i byggprojekteringsföretagets kvalitetsledningssystem, avseende rutiner och arbetsätt, för att kunna bedöma projekteringen på ett adekvat sätt. Boverket bedömer att kraven inte går utöver vad som krävs för att bedömningen av projekteringen ska kunna ske på ett adekvat sätt. Ett uttryck för detta är också förslaget med differentierade kompetenskrav i två behörighetsklasser, som byggprojekteringsföretaget kan välja att certifiera sig för. För företag som enbart kommer att bedöma projekteringen av en- och tvåbostadshus är kompetenskraven jämförelsevis lägre vilket bidrar till att reducera certifieringskostnaderna för dessa företag.

6.1.2 Vilka företag som berörs av föreskriftsförslaget

Företag som väljer att certifiera sig eller anlita ett certifierat byggprojekteringsföretag

De aktörer som kan komma att anlita ett certifierat byggprojekteringsföretag eller välja att certifiera sig som ett sådant företag, kan agera som byggherrar, entreprenörer, seriebyggare eller andra byggföretag av bostäder. Bland företag som kan komma att certifiera sig ingår även företag verksamma inom byggnadsprojektering.

Företag som potentiellt kan beröras

Antalet företag som potentiellt kan beröras av föreskriftsförslaget, fördelat över antal anställda och per näringsgren, framgår av Bilaga 1. Enligt Statistiska centralbyråns företagsdatabas fanns år 2022 cirka 27 500 företag registrerade under näringsgrenen ”Entreprenörer för bostadshus och andra byggnader”¹⁹, medan 846 företag fanns registrerade under näringsgrenen ”Utvecklare av byggprojekt”²⁰. Av dessa är det enligt Boverkets bedömning särskilt företag

¹⁹ Summan av alla registrerade företag verksamma inom SNI-kod 41.200.

²⁰ Alla registrerade företag verksamma inom SNI-kod 41.100.

som serietillverkar bostäder som bedöms vara mest aktuella för att certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Enligt SCB:s företagsdatabas finns det cirka 500 företag inom kategorin monteringsfärdiga trähus varav cirka 300 inte har någon anställd. Branschorganisationen TMF har cirka 100 medlemsföretag som tillverkar bland annat små- och flerbostadshus i trä. Dessa företag har knappt 7 800 anställda.

Vidare finns drygt 23 000 fastighetsbolag²¹ (fastighetsägare av bostäder), som berörs av föreskriftsförslaget när de agerar byggherre och väljer att använda alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag. Även drygt 27 600 företag verksamma inom delar av näringsgrenen ”arkitekt- och teknisk konsultverksamhet” som innefattar byggnadsprojektering berörs potentiellt av förslaget.²²

Som framgår av Bilaga 1 utgörs den övervägande merparten av företagen i de berörda näringsgrenarna av företag som klassas som småföretag, det vill säga företag med färre än 50 anställda. För samtliga av de berörda branscherna är det endast en väldigt liten andel, mindre än en procent, av företagen som har 50 eller fler anställda²³. Det är även en liten andel som har fler än 10 anställda, i genomsnitt mindre än fem procent av alla företag, men med viss variation inom de berörda näringsgrenarna.

Av de företag som redovisats ovan är det enligt Boverkets bedömning främst serietillverkare och företag verksamma inom byggnadsprojektering, främst större med mer heltäckande projekteringskompetens, som bedöms vara mest aktuella för att certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Även företag som inte själva certifierar sig utan i stället köper in denna tjänst från ett annat certifierat byggprojekteringsföretag, berörs indirekt av föreskriftsförslaget, eftersom det kan antas att förslagens bestämmelser får inverkan på det pris som denna tjänst kommer att betinga på marknaden.

6.1.3 Tidsåtgång och administrativa kostnader för företag

Kostnader för certifiering

Boverket ställer krav på ett certifierbart kvalitetsledningssystem som kontrolleras av ett ackrediterat certifieringsorgan²⁴ samt kompletterande krav på sakkunskap och erfarenhet som framgår av Boverkets författningsförslag. I PBL ställs krav på att kvalitetsledningssystemet ska certifieras av ett ackrediterat

²¹ SNI-kod 68.201.

²² Summan av alla registrerade företag inom SNI-koder 71.110, 71.121, 71.124, 71.129 och 71.200.

²³ Enda undantaget är näringsgrenen ”Tekniska provnings- och analysföretag” där andelen medelstora och större företag är marginellt högre.

²⁴ Certifieringsorganet ska vara ackrediterat enligt förordning (EG) nr 765/2008.

certifieringsorgan enligt EU 765/2008. ISO 9001 är idag det enda kvalitetsledningssystem som uppfyller detta krav (jfr 4.4.).

Boverket bedömer att många större företag redan är certifierade enligt detta system. Att redan vara certifierad enligt ISO 9001 ger en kostnadsmässig fördel om man ansöker om att bli ett certifierat byggprojekteringsföretag, eftersom man då bara behöver betala den merkostnad som krävs för att bli certifierad enligt Boverkets kompletterande krav enligt föreskriftsförslaget. Merkostnaden beror på att de kompletterande kraven innebär att certifieringsorganet behöver lägga ner mer tid på revisionen.

De initiala kostnaderna för certifiering enligt ISO 9001 har tidigare bedömts till mellan 45 000–70 000 kr.²⁵ Därefter tillkommer en årlig kostnad på 15 000–30 000 kr under de två följande åren, samt en kostnad på 30 000–50 000 kr det tredje året då omcertifiering görs.²⁶ Kostnaderna gäller för ett mindre företag med cirka 20 personer involverade i projekteringen.²⁷ Boverket har efterfrågat uppdaterade kostnadsuppgifter från certifieringsorganen som även väger in merkostnaden för att få certifieringen utökad i enlighet med de kompletterande kraven i föreskriftsförslaget. Dessa uppgifter har dock inte gått att få fram inom tidsramarna för föreskriftsarbetet.

Eftersom det kan vara kostsamt att upprätthålla en certifierad organisation kommer det troligen vara större företag som i första hand ser en ekonomisk fördel med att själva certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Större företag har också lättare att inom det egna företaget samla den kompetens som krävs för uppgiften att bedöma en given projektering. Men eftersom det i föreskriftsförslaget inte ställs krav på att byggprojekteringsföretaget behöver ha den erforderliga kompetensen anställd i företaget utan att denna i stället kan tillgodoses via avtal, möjliggörs även för fler mindre företag att certifiera sig och se en affärsnytta med detta. Mindre företag kan även välja att anlita ett externt certifierat byggprojekteringsföretag om de bedömer att det inte lönar sig att själva certifiera sig.

Enligt uppgifter till Boverket är det inte ovanligt att företag utvecklat processer och arbetssätt som är i enlighet med standarden ISO 9001, även om man inte är certifierad enligt detta system. Det blir då ett mindre steg att certifiera sig enligt ISO 9001 och som byggprojekteringsföretag. För de företag som inte har uppbyggda processer enligt ISO 9001 kan det dock finnas en större kostnadsmässig tröskel med att certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

²⁵ Varav 45 000–60 000 kr i rörliga kostnader och 0–10 000 i fasta kostnader.

²⁶ Varav 0–10 000 i fasta kostnader under år 1–3.

²⁷ Kostnadsuppgifter hämtade från Boverkets tidigare rapport 2017:23 och underlagsmaterial till denna.

Kostnader för internrevision och ökad administration

Att certifiera sig som certifierat byggprojekteringsföretag medför även ökade interna kostnader för bland annat uppbyggnad av företagets kvalitetsledningssystem. Företaget måste etablera rutiner och processer som säkerställer en tillräcklig kvalitet i bedömningen av projekteringen genom att uppfylla kraven i 7–9 §§ i föreskriftsförslaget, vilket innebär ökade kostnader. När kvalitetsledningssystemet är på plats tillkommer fortlöpande kostnader för intern revision och kontroller av att projekteringar sker i enlighet med kvalitetsledningssystemet. Det tillkommer även administrativa kostnader för till exempel rapportering om genomförda uppdrag som certifierat byggprojekteringsföretag till certifieringsorganet, enligt 10 § i förslaget.

Hur stora de interna merkostnaderna blir kommer an på om man redan är certifierad enligt ett kvalitetsledningssystem alternativt arbetar i enlighet med ett sådant system, eller om man inte gör det. För ett företag som inte redan är certifierat enligt ISO 9001 eller motsvarande kan den interna tidsåtgången/kostnaden för uppbyggnad inför certifiering enligt ett sådant system grovt uppskattas till ett personår, motsvarande 600 000–700 000 kr, medan den årliga kostnaden för internrevisioner med mera kan skattas till cirka 100 000 kr.²⁸ Dessa kostnadsuppgifter är dock något osäkra, och kostnaderna kan även antas variera kraftigt mellan olika företag. Om ett kvalitetsledningssystem redan finns på plats behöver inte tid och resurser läggas på uppbyggnad vilket annars medför en relativt stor initial kostnad. Det blir då fråga om jämförelsevis mindre kostnader för att anpassa rutiner och processer utifrån Boverkets kompletterande krav enligt 7–9 §§ i föreskriftsförslaget.

6.1.4 Andra kostnader och förändringar för företag

Som framgår av 9 § i föreskriftsförslaget kan kompetenskraven säkerställas genom egen personal eller genom konsultavtal. Företag som väljer att bli certifierade byggprojekteringsföretag men som inte har tillgång till all erforderlig kompetens inom det egna företaget kommer att behöva anlita konsulter för att uppfylla kraven i 7 § och 9 § 3 i förslaget, med de kostnader som följer med detta.

Kostnaden för certifierade kontrollansvariga och sakkunniga eller andra personer med motsvarande kompetens och erfarenhet som erbjuder konsulttjänster inom projektering uppskattas till 1000 kronor per timme. Den totala konsultkostnaden för företaget beror på hur många konsulter som behöver anlitas för att bedömningen av projekteringen ska kunna genomföras och hur många arbetstimmar som åtgår för att utföra denna bedömning. Kostnaden beror även på

²⁸ Kostnadsuppgifter hämtade från underlagsmaterial till Boverkets rapport 2017:23.

om konsulter hyrs in på mera tillfällig basis eller om kompetensbehovet tillgodoses via fasta konsultavtal.

Aktörer som inte väljer att själva certifiera sig kommer i stället kunna anlita ett externt certifierat byggprojekteringsföretag. Detta kan till exempel vara en lösning för små företag som bedömer att certifieringskostnaden plus övriga interna kostnader som följer med certifieringen (se 6.1.3) blir för hög i förhållande till nytta med att certifiera sig. Kostnaden för att köpa in denna tjänst är svår att bedöma på förhand innan det etablerats en marknad för certifierade byggprojekteringsföretag.

6.1.5 Hur företags konkurrensförhållanden påverkas

I föreskriftsförslaget ställs krav på att ett certifierat byggprojekteringsföretag ska ha ett certifierbart kvalitetsledningssystem, vilket är en direkt följd av PBL, i praktiken ISO 9001 (jfr avsnitt 4.4). Detta krav innebär att de företag som redan är certifierade enligt ett sådant system, eller som etablerat motsvarande rutiner och processer, får en kostnadsmässig fördel gentemot andra företag som saknar detta och som vill certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Boverket bedömer även att denna konkurrensnackdel särskilt kan träffa företag verksamma inom trähusbranschen liksom mindre företag i allmänhet (jfr 6.1.6) då det, utifrån vad som framkommit under utredningen, är mindre vanligt att sådana företag använder ISO 9001 eller något motsvarande system.

Även föreskriftsförslagets bestämmelser om vilka byggnader som omfattas av regelverket om certifierade byggprojekteringsföretag, kan få påverkan på konkurrensen mellan företagen. I 5 § regleras hur stor andel av en bostadsbyggnad som får utgöras av lokaler för att certifierade byggprojekteringsföretag ska få användas, och i 6 § anges att certifierade byggprojekteringsföretag inte får användas vid uppförande av bostadsbyggnader med ett mycket stort skyddsbehov med avseende på säkerhet vid brand. Boverkets motiv till och överväganden bakom dessa avgränsningar framgår av avsnitt 4.3.

Företag som är inriktade på att projektera eller uppföra sådana byggnader som inte omfattas av bestämmelserna skulle därför kunna få en konkurrensnackdel gentemot företag som i större utsträckning kan använda sig av systemet med certifierade byggprojekteringsföretag. Å andra sidan bedömer Boverket att de föreslagna avgränsningarna enligt 5–6 §§ är rimliga och väl avvägda med hänsyn till det angivna syftet att underlätta bostadsbyggandet liksom övriga hänsynstaganden som kommer till uttryck i förarbetena och som diskuteras närmare i avsnitt 4.3.²⁹

²⁹ Prop. 2021/22:212, S. 21.

Boverket har, vid den närmare utformningen av föreskriftsförslaget krav på kvalitetsledningssystem och dess innehåll, sammanvägt olika syften och hänsyn. Å ena sidan syftar kraven i det föreskrivna kvalitetsledningssystemet mot en adekvat kvalitetsgranskning. Den består av en granskning hur de certifierade byggprojekteringsföretagen genomför bedömningen av projekteringen i uppdrag som företaget åtar sig i egenskap av certifierat byggprojekteringsföretag. Å andra sidan syftar denna granskning att på ett standardiserat sätt tillhandahålla underlag som förenklar för det granskande certifieringsorganet, vilket även bidrar till att hålla nere certifieringskostnaderna för alla aktörer som vill certifiera sig. Detta möjliggör i sin tur för fler företag att kunna certifiera sig och se ekonomiska fördelar med detta alternativ.

6.1.6 Annan påverkan på företag

Möjlighet till mer förutsägbar och effektivare projekterings- och byggprocess

Genom att använda systemet med certifierade byggprojekteringsföretag kan en byggherre eller ett byggföretag undvika de eventuella merkostnader som är hänförliga till att byggnadsnämnder gör olika bedömningar och tolkningar av de tekniska egenskapskraven, samt utformningskraven på lämplighet och tillgänglighet. Som även framgår av Boverkets tidigare rapport³⁰ utgör byggnadsnämnders olika bedömningar en tidsfördröjning i byggprocessen, då projekteringen behöver revideras eller ändras, den stora merkostnaden i sammanhanget.

Enligt uppgifter från trähusbranschen kan konsekvenserna av utdragna diskussioner om tolkningar, begäran om mer dokumentation och ändringar i utförande samt tekniska lösningar, bli att byggprojekt fördröjs allt från några veckor upp till ett halvår.³¹ Detta innebär betydande merkostnader för berörda byggprojekt. I vissa fall är ändringar av byggnaden inte ens möjliga att genomföra, vilket i värsta fall medför att projekt inte kan förverkligas.

Branschen bedömer att uppskattningsvis fem procent av alla byggprojekt behöver projekteras om som en följd av att byggnadsnämnderna gör olika bedömningar och tolkningar av dessa krav. Det är dock en ännu större del av bostadsproduktionen som påverkas av förseningar eftersom omprojektering stör det industriella produktionsflödet.

Det bör understrykas att det bara är med hänsyn till de ovan nämnda kraven som merkostnader orsakade av olika kommunala bedömningar kan sparas in genom att använda sig av ett certifierat byggprojekteringsföretag. För en aktör som väljer att certifiera sig som byggprojekteringsföretag eller anlitar ett

³⁰ Boverkets rapport 2017:23.

³¹ Möte med Trä- och Möbelföretagen (TMF), 2023-04-04.

sådant företag, utgörs nyttan således av att denna merkostnad kan sparas in. Denna nytta ska vägas mot kostnaden för att certifiera sig i enlighet med föreskriftsförslaget samt de ökade interna kostnader för internrevision och för att administrera systemet som följer med att agera som ett certifierat byggprojekteringsföretag.

Föreskriftsförslaget bedöms i sig inte få någon direkt påverkan på hur stora tidsvinster och därmed kostnadsbesparingar som kan uppnås genom att problematiken med byggnadsnämndernas varierande tolkningar och bedömningar delvis kan undvikas genom användande av certifierade byggprojekteringsföretag. Däremot tydliggörs genom förslaget vilka kompetenskrav som måste vara uppfyllda beroende på certifikatets behörighetsklass och hur dessa ska verifieras, vilket i sig bidrar till en mer effektiv hantering och ökad förutsägbarhet då alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag används.

6.1.7 Särskilda hänsyn till små företag

Små och medelstora företag

Som redovisats ovan (jfr 6.1.1) utgörs den helt övervägande delen av alla företag inom de berörda näringsgrenarna av små företag. Föreskriftsförslagets krav på kvalitetsledningscertifiering enligt ISO 9001 eller motsvarande system bedöms innebära relativt sett högre certifieringskostnader för mindre företag än för de större. Enligt uppgifter är det dessutom vanligare bland medelstora och större företag³² att man redan är certifierad enligt ISO-standarder som till exempel ISO 9001, vilket ger dessa företag en kostnadsmässig fördel om man vill certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Boverket har i föreskriftsförslaget tagit hänsyn till situationen för mindre företag, om än mera indirekt, genom att föreslå två olika behörighetsklasser vid certifiering med olika kompetenskrav. Det kan antas att små företag kommer att vara överrepresenterade bland de som ansöker om att bli certifierade enligt behörighetsklassen Normal, där kompetenskraven enligt 7 § är jämförelsevis lägre.

Om kostnaderna för certifiering ändå bedöms som stora i förhållande till omsättningen, exempelvis för mindre företag, kan det vara ett ekonomiskt bättre alternativ att i stället anlita ett certifierat byggprojekteringsföretag för bedömningen av projekteringen. Detta skapar möjligheter för mindre företag som själv saknar förutsättningar att certifiera sig att ändå utnyttja systemet med certifierade byggprojekteringsföretag.

³² Det vill säga företag med fler än 50 anställda. Se Bilaga 1 för mer information om fördelningen per storleksklass.

6.2 Certifieringsorganen

Certifieringsorganen är företag som verkar på kommersiell grund och tar ut en avgift för att genomföra person- eller företagscertifieringar. För att kunna certifiera byggprojekteringsföretag måste ett certifieringsorgan först ackreditera sig för ändamålet hos ackrediteringsorganet Swedac. För att systemet med certifierade byggprojekteringsföretag ska kunna användas i praktiken krävs således att minst ett certifieringsorgan väljer att ackreditera sig för ändamålet. Hur många certifieringsorgan som kommer att ansöka om att ackreditera sig för ändamålet är svårt att bedöma på förhand.

Ett ackrediterat certifieringsorgan ska utföra revisioner hos det certifierade byggprojekteringsföretaget. Krav på det ackrediterade certifieringsorganets utvärderingsaktiviteter finns i Swedacs föreskrift STAFS 2020:1 och i ackrediteringsstandarden SS-EN ISO/IEC 17021–1. Kraven innebär bland annat att det ackrediterade certifieringsorganet ska vidta åtgärder för att utvärdera byggprojekteringsföretagets kvalitetsledningssystem, både i form av en första revision och genom återkommande revisioner.

6.2.1 Kostnader för ackreditering

Ett certifieringsorgans ackrediteringsavgift till Swedac beror på om certifieringsorganet redan är ackrediterat för att kunna certifiera enligt ett standardiserat kvalitetsledningssystem som till exempel ISO 9001, eller inte. För de certifieringsorgan som redan är ackrediterade för att genomföra certifieringar enligt ISO 9001 och som ansöker om att få sin ackreditering utökad i enlighet med Boverkets författningsförslag, bedöms ackrediteringsavgiften uppgå till mellan 100 000–120 000 kr. Detta enligt uppgifter från Swedac. Variationen beror på att avgiften baseras på den tid som åtgår för att insynas den som ansöker om ackreditering. För certifieringsorgan som inte redan är ackrediterade för att genomföra certifieringar enligt ISO 9001, och vars ackrediteringsansökan därför omfattar ISO 9001 inklusive föreskriftsförslaget, uppges ackrediteringsavgiften bli mellan 180 000–220 000 kr.³³

6.2.2 Möjlighet till utökad verksamhet

Som framgår av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen kan möjligheten till certifiering av byggprojekteringsföretag komma att innebära en utökad verksamhet för certifieringsorganen.³⁴ Förutsättningen för att certifieringsorganen ska vara villiga att ackreditera sig för att kunna certifiera byggprojekteringsföretag är att det finns tillräckligt med företag som vill certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Det krävs en kritisk massa av företag som

³³ Avgiftssättningen regleras i Swedacs avgiftsföreskrift för ackreditering (STAFS 2022:14).

³⁴ Prop. 2021/22:212, S. 46.

väljer att certifiera sig för att certifieringsorganen ska kunna täcka ackrediteringskostnaderna till Swedac liksom kostnaderna för den arbetsinsats som certifiering och revision av de certifierade byggprojekteringsföretagen medför. Att systemet bygger på frivillighet bidrar till en viss osäkerhet när det gäller hur många aktörer som kan komma att certifiera sig som byggprojekteringsföretag och i vilken utsträckning som byggherrar kommer att använda sig av sådana företag.³⁵ Därmed kan det också vara svårare för certifieringsorganen att mer precist bedöma vilken marknadspotential och affärsnytta som man ser med att ackreditera sig för ändamålet.

En faktor som kan antas ha betydelse för beslutet att ackreditera sig för ändamålet är hur resurskrävande och kostsam som revisionen av de certifierade byggprojekteringsföretagen blir, eftersom detta kan antas påverka certifieringskostnaderna för företagen och därmed också hur många företag som ser en affärsnytta med att certifiera sig som byggprojekteringsföretag.

Boverket bedömer att bestämmelserna i föreskriftsförslaget bidrar till att underlätta revisionen utan att ge avkall på kvalitetskraven, eftersom revisionen kommer att vara baserad på ett standardiserat kvalitetsledningssystem och kan göras samordnat med övrig revision.

6.3 Personer med särskild kompetens

6.3.1 Särskilda krav på personcertifiering eller motsvarande kompetens

I 2 § föreskriftsförslaget ställs krav på att det certifierade byggprojekteringsföretaget ska ha tillgång till personal med tillräcklig kunskap och erfarenhet för att kunna bedöma om den projekterade byggnaden kan antas komma uppfylla kraven i plan- och byggregelverket. I förslagets 7 § ställs särskilda krav på tillgång till kompetens, beroende på certifieringens behörighetsklass (se avsnitt 4.1–4.2). De särskilda kraven berör certifierade kontrollansvariga, certifierade sakkunniga inom brandskydd samt konstruktörer med en kompetens, inriktning och erfarenhet som svarar mot de föreskrivna kraven.

Det är certifieringsorganen Kiwa och RISE som certifierar kontrollansvariga och sakkunniga. Enligt uppgifter från deras webbplatser finns för närvarande drygt 4 100 certifierade kontrollansvariga, varav cirka 1 300 är innehavare av certifikat med behörighet N och knappt 2 800 med behörighet K. Vidare finns

³⁵ Utifrån samråd som hållits under arbetets gång har dock framkommit att exempelvis trähusbranschen ser certifierade byggprojekteringsföretag som ett ekonomiskt mycket intressant alternativ, givet föreskriftsförslagets utformning.

totalt cirka 160 certifierade sakkunniga inom brandskydd, varav ett drygt tiotal med behörighet N och resterande med behörighet K.

6.3.2 Ökad efterfrågan på certifierade kontrollansvarigas och sakkunnigas tjänster

Kraven på särskild kompetens enligt 7 § bedöms i praktiken kunna leda till en ökad efterfrågan på certifierade kontrollansvariga och sakkunniga. Dessa personer och de företag som de representerar kan därför få fler uppdrag, antingen som anställda på ett certifierat byggprojekteringsföretag eller inom ramen för konsultavtal med olika certifierade byggprojekteringsföretag. Hur stor ökning det kan innebära är dock mycket svårbedömt då det helt kommer an på i vilken utsträckning som byggherrar kommer välja alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag.

6.4 Staten, regioner och kommuner

6.4.1 Ekonomiska konsekvenser för staten och statliga myndigheter

Boverket

Boverket kommer att genomföra informations- och vägledningsinsatser efter att föreskriften beslutats. Myndigheten kommer bland annat att ta fram vägledningsmaterial på PBL Kunskapsbanken för att underlätta tillämpningen. Eventuellt kan det även bli aktuellt med en utbildning inom PBL-kompetens. De nya reglerna kommer även presenteras i samband med olika informations- och kommunikationsinsatser i form av webbseminarier och konferenser. Boverket bedömer att det även behövs särskilda informationsinsatser mot sådana företag som skulle kunna vara intresserade av att certifiera sig för ändamålet, kanske främst större projekteringsföretag och småhustillverkare.

Boverkets kostnader för framtagandet av föreskriftsförslaget med tillhörande konsekvensutredning samt kommande kostnader för olika informations- och vägledningsinsatser, täcks av myndighetens förvaltningsanslag och medför därför inga ekonomiska konsekvenser för statsbudgeten. Däremot kommer arbetet med vägledningen och andra informations- och kommunikationsinsatser som exempelvis webbseminarier och konferenser att ta resurser från annan planerad verksamhet på myndigheten.

Boverket kommer även att bistå med teknisk kompetens vid Swedacs tillsyn av de certifieringsorgan som väljer att bli ackrediterade för ändamålet. Hur mycket tid och resurser som detta tar i anspråk från Boverkets sida har inte gått att uppskatta, men rör sig troligen om en mindre tidsåtgång.

Swedac

Som framgår av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen³⁶ får Swedac som ackrediteringsmyndighet en utökad verksamhet genom att ackreditera de certifieringsorgan som vill komplettera sin ackreditering för att kunna certifiera enligt förslagets föreskrivna krav på kvalitetsledningssystem. Med den utökade verksamheten följer även en ökad tidsåtgång för tillsyn av de certifieringsorgan som väljer att bli ackrediterade för ändamålet.

För att kunna ackreditera och utöva tillsyn gentemot de certifieringsorgan som väljer att bli ackrediterade för ändamålet, behöver Swedac sätta sig in i och granska innebörden av föreskriftsförslagets kompletterande krav. De ökade kostnader för ackreditering och tillsyn som systemet med certifierade byggprojekteringsföretag innebär för Swedac finansieras med avgifter som tas ut av de certifieringsorgan som väljer att ackreditera sig för ändamålet.

6.4.2 Ekonomiska konsekvenser för regioner

Landets regioner agerar byggherrar till exempel genom sitt hälso- och sjukvårdsuppdrag. Förslaget bedöms därför inte beröra landets regioner i deras roll som byggherrar nämnvärt. Förslaget bedöms inte heller påverka regionerna på annat sätt.

6.4.3 Ekonomiska konsekvenser för kommuner

Påverkan på kommunernas arbetsinsats

Av PBL följer att om en byggherre använder sig av ett certifierat byggprojekteringsföretag, ska byggnadsnämnden inte pröva utformningskraven om lämplighet och tillgänglighet inför beslut om bygglov samt inte bedöma om de tekniska egenskapskraven kan antas bli uppfyllda inför beslut om startbesked. I stället får då byggprojekteringsföretaget ett civilrättsligt ansvar gentemot byggherren att bedöma om dessa krav kan antas komma att uppfyllas.³⁷ Enligt förarbetena till lagstiftningen³⁸ kan användandet av ett certifierat byggprojekteringsföretag antas innebära en väsentligt minskad arbetsinsats för byggnadsnämnden inför bygglovsprövningen och inför beslut om startbesked, och att resurser därför frigörs för nämnden att fokusera mer på andra arbetsuppgifter.

Enligt uppgifter från personer på Boverket med kompetens och tidigare erfarenhet inom bygglovshandläggning, är de tidsvinster som kan antas uppnås inför byggnadsnämndernas bygglovsprövning då ett certifierat

³⁶ Prop. 2021/22:212, S. 42.

³⁷ Samtidigt har det certifierade byggprojekteringsföretaget ett offentligrättsligt ansvar i relation till certifieringsordningen att följa villkoren för certifieringen. Företaget övertar dock inte byggherrens offentligrättsliga ansvar för uppfyllandet av samhällets krav. Prop. 2021/22:212 S. 28.

³⁸ Prop. 2021/22:212, S. 44.

byggprojekteringsföretag används, relativt små, eller uppskattningsvis cirka två timmars handläggningstid vid bygglovsansökningar avseende en- och tvåbostadshus. Merparten av den frigjorda tiden uppstår genom att byggnadsnämnderna inte behöver lägga tid på att pröva kravet på lämplighet och tillgänglighetskravet, medan tidsvinsten är mer marginell när det gäller bedömningen av de tekniska egenskapskraven. Det senare förklaras av att den prövning och bedömning av dessa krav som byggnadsnämnden gör i många fall är av mera rutinmässigt slag och därför tar jämförelsevis lite tid i anspråk, varför det inte heller finns så stor tidsbesparingspotential om alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag används.

Den uppskattade tidsbesparingen på två timmar per handlagt ärende kan sättas i relation till den totala handläggningstiden för ett bygglovsärende, som enligt Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) i genomsnitt uppgår till 25 timmar för ett en- och tvåbostadshus. För flerbostadshus handlar det om längre tid men det är svårare att ge en genomsnittssiffra då det finns en större variation i byggnaders komplexitet. Den tidsåtgång som handläggningen av bygglovsärenden kräver beror bland annat på byggnadens storlek och komplexitet.³⁹ Att projekteringen är enklare och den genomsnittliga handläggningstiden för bygglov är kortare för småhus än för flerbostadshus, utgör ett mindre motiv till varför föreskriftsförslaget innehåller två olika behörighetsklasser. Handläggningstiden och även handläggningens omfattning kan antas variera mellan landets 290 kommuner beroende på olika förutsättningar i form av kompetens och resurser.

Byggnadsnämnderna har sammantaget under de senaste fyra åren i genomsnitt hanterat drygt 100 000 bygglov samt bedömt omkring 98 000 startbesked och 79 000 slutbesked.⁴⁰ Uppgifterna omfattar bygglov för nya byggnader och de ändringar som kräver lov eller anmälan. Statistiken ger en fingervisning om hur många bygglovsärenden och startbesked som byggnadsnämnderna kommer att behöva fatta beslut om även fortsättningsvis. Enligt uppgifter från bygglovs-handläggare är det dock endast en mindre del eller cirka 11–12 procent av alla bygglovsärenden som avser nybyggnad av bostadshus, och där det således kan bli aktuellt att använda ett certifierat byggprojekteringsföretag för projekteringen. Om man enbart räknar med nybyggnadsprojekt som involverar standardiserade och repeterbara processer, så är andelen bygglovsärenden som kan beröras av bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag ännu lägre.

³⁹ SKR, [Tidsuppskattningar, statistik | SKR](#). Hämtad 2023-01-16. Bedömningen baserar sig på uppgifter från 35 kommuner Medelvärde var 25 timmar, lägsta värdet var 16 timmar och det högsta värdet 34 timmar.

⁴⁰ Dessa uppgifter är hämtade från konsekvensutredningen avseende Boverkets remitterade förslag till föreskrifter om skydd med hänsyn till hygien, hälsa och miljö.

Det bör understrykas att kompetenskraven i föreskriftsförslaget inte har som explicit syfte att uppnå en ambitionshöjning i kvalitetsgranskningen av projekteringen om denna görs av ett certifierat byggprojekteringsföretag i stället för på sedvanligt sätt. Boverket bedömer att nivån på kompetenskraven innebär att kvalitetsgranskningen och den arbetsinsats som krävs för att utföra denna, är jämförbar med den nivå som byggnadsnämnderna i genomsnitt svarar för.⁴¹ Detta innebär att om ett certifierat byggprojekteringsföretag används för att bedöma kraven inför bygglov och startbesked så antas inte detta i sig ge upphov till en tidsbesparing och därmed en samhällsekonomisk effektivitetsvinst utan endast att handläggningstid omfördelas från byggnadsnämnden till det certifierade byggprojekteringsföretaget.⁴²

Tidsåtgång för tillkommande arbetsuppgifter och kompetensutveckling

Av PBL följer att en byggherre i ansökan om bygglov ska uppge om ett certifierat byggprojekteringsföretag använts för projekteringen och vilket detta i så fall är. För att en byggnadsnämnd inför bygglovet ska kunna ta beslut om ett byggprojekt omfattas av regelverket om certifierade byggprojekteringsföretag och den behörighetsklass som ansökan avser, krävs att den sätter sig in i föreskriftsförslagets bestämmelser. Byggnadsnämnden behöver ha kännedom om vilka bostadshus som omfattas av regelverket enligt 5–6 §§, liksom om det certifierade byggprojekteringsföretaget är certifierat enligt den behörighetsklass som svarar mot projekteringsens komplexitet. Byggnadsnämnderna måste även sätta sig in vilken funktion som certifierade byggprojekteringsföretag har och hur användandet av dessa påverkar den offentliga kontrollen av projekterings- och byggprocessen. Tid och resurser kommer därför behöva avsättas för kompetensutveckling av handläggare på landets byggnadsnämnder. Boverket bedömer att kompetensutvecklingen kommer att ske gradvis över tid i takt med att bygglovshandläggare och byggnadsinspektörer ställs inför de bedömningar som systemet med certifierade byggprojekteringsföretag kräver. Hur snabbt behovet av kompetensutveckling i praktiken kommer att vara kan antas variera mellan kommunerna, beroende på hur många handläggningsärenden som kommer att beröra certifierade byggprojekteringsföretag. Enligt Boverkets

⁴¹ Enligt Boverkets bedömning är det dock tänkbart att ett certifierat byggprojekteringsföretag har möjlighet att bedriva kvalitetsgranskningen av projekteringen på ett effektivare sätt än en byggnadsnämnd med de samhällsekonomiska effektivitetsvinster som följer med detta. Hur stor en sådan tidsbesparing eventuellt skulle bli beror troligen mycket på den specifika nämndens förutsättningar i form av kompetens och resurser.

⁴² Vinsten för samhället med att certifierade byggprojekteringsföretag används handlar i stället om att de merkostnader som beror på att byggnadsnämnderna gör olika bedömningar av krav och tekniska lösningar åtminstone delvis kan undvikas (jfr 6.1.6).

bedömning kan behovet av kompetensutveckling i genomsnitt antas uppgå till en arbetsdag (kursdag) per bygglovshandläggare och byggnadsinspektör.

Regelverket om certifierade byggprojekteringsföretag innebär att byggnadsnämnderna även får en ny administrativ uppgift. Den handlar om att underrätta det certifieringsorgan som har certifierat byggprojekteringsföretaget om byggnadsnämnden bedömer att företaget har gjort en uppenbar felbedömning. Mer specifikt rör det sig om felbedömningar av utformningskraven på lämplighet och tillgänglighet eller de tekniska egenskapskraven eller att det certifierade byggprojekteringsföretaget av något annat skäl är olämpligt för sin uppgift. Regeringen bedömer att en sådan underrättelse troligtvis kommer att ske sällan och inte kräva någon betydande arbetsinsats.⁴³

Boverkets bedömning är att byggnadsnämndernas kostnader för handläggning och beslut av bygglovsärenden troligen inte minskar nämnvärt som en följd av att certifierade byggprojekteringsföretag används. Detta mot bakgrund av att den arbetsinsats och tid som frigörs hos byggnadsnämnderna inför bygglov och startbesked troligen kommer vara relativt liten enligt Boverkets bedömning. I den föreslagna föreskriften bedömer Boverket därmed att inte heller de avgifter som nämnden tar ut för att täcka bygglovskostnaderna minskar.

Det kommunala självstyret

Som framgår av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen⁴⁴ påverkas och inskränks den kommunala självstyrelsen genom användandet av certifierade byggprojekteringsföretag. Detta eftersom systemet innebär att byggnadsnämnden inte ska pröva utformningskraven avseende lämplighet och tillgänglighet samt de tekniska egenskapskraven inför bygglov respektive startbesked, utan att detta i stället ska bedömas av byggprojekteringsföretaget. Det kommunala självstyret påverkas dessutom av lagkravet på byggnadsnämndens underrättelseskyldighet till det certifieringsorgan som certifierat ett byggprojekteringsföretag som visar sig ha gjort uppenbara felbedömningar eller i övrigt visat sig vara uppenbart olämplig för sin uppgift. Enligt regeringen innebär alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag dock endast en marginell inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Föreskriftsförslaget får i sig ingen påverkan på det kommunala självstyret, förutom i så måtto att det i förslaget regleras för vilka bostadshus som alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag blir möjligt att använda, det vill säga i vilken potentiell omfattning som det kommunala självstyret i praktiken kan komma att påverkas och inskränkas.

⁴³ Prop. 2021/22:212, S. 43.

⁴⁴ Prop. 2021/22:212, S. 44.

Kommunen som byggherre

Kommuner kan påverkas i rollen som byggherre vid uppförande av sådana bostadshus som omfattas av föreskriftsförslaget. En kommun som agerar byggherre och anlitar ett certifierat byggprojekteringsföretag bedöms påverkas på samma sätt som beskrivits för fallet då byggherren är ett företag.

6.5 Europeiska unionen

Bestämmelserna i föreskriftsförslaget överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU och går inte utöver dessa.

6.6 Miljö och klimat

Av förarbetena till lagändringen⁴⁵ framgår att systemet med certifierade byggprojekteringsföretag inte innebär någon ändring av de krav som enligt PBL ska uppfyllas vid nybyggnad av bostäder. Lokaliseringen av en byggnad med dess närmare placering och utformning med hänsyn till gällande detaljplan och områdesbestämmelser, ska fortfarande prövas av kommunen i bygglovet. Inför lagändringen bedömde därför regeringen att alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag inte får några konsekvenser för Sveriges klimatmål, generationsmålet eller miljö kvalitetsmålen, såsom God bebyggd miljö.

Boverket bedömer att föreskriftsförslaget inte får några direkta konsekvenser ur miljö- och klimatsynpunkt.

6.7 Kulturmiljö samt arkitektur och gestaltad livsmiljö

Reglerna i PBL om certifierade byggprojekteringsföretag berör inte byggnadsnämndernas bygglovsprövning av utformningskravet på god form-, färg- och materialverkan. Dessutom ska lokaliseringen av en byggnad med dess närmare placering och utformning samt förenligheten med gällande detaljplan och områdesbestämmelser fortfarande prövas i bygglovet. Föreskriftsförslaget bedöms därför inte få någon påverkan på kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö och de nationella mål som finns inom dessa områden.

⁴⁵ Prop. 2021/22:212, S. 48.

6.8 Social hållbarhet

6.8.1 Personer med nedsatt funktionsförmåga

Enligt förarbetena till lagändringen⁴⁶ bedöms inte certifierade byggprojekteringsföretag leda till att fler nybyggda bostäder inte uppfyller utformningskraven på lämplighet och tillgänglighet eller de tekniska egenskapskraven. Certifierade byggprojekteringsföretag bedöms inte heller få några negativa konsekvenser för exempelvis personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Regeringen föreslår dock att det bör genomföras en utvärdering, bland annat för att säkerställa att tillgängligheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga faktiskt inte har påverkats negativt av reformen.

Boverket bedömer att föreskriftsförslaget i sig inte medför särskilda konsekvenser för personer med nedsatt funktionsförmåga. Den kvalitetsledningscertifiering och de kompetenskrav som anges i förslaget borgar för en kvalitetssäkring av projekteringen som åtminstone svarar upp mot den som sker i processen utan användning av certifierade byggprojekteringsföretag.

6.8.2 Barn och unga

Boverket bedömer att föreskriftsförslaget i sig inte medför särskilda konsekvenser för barn och unga. Den kvalitetsledningscertifiering och de kompetenskrav som anges i förslaget borgar för en kvalitetssäkring av projekteringen som åtminstone svarar upp mot den som sker i processen utan användning av certifierade byggprojekteringsföretag.

6.8.3 Äldre

Boverket bedömer att föreskriftsförslaget i sig inte medför särskilda konsekvenser för äldre. Den kvalitetsledningscertifiering och de kompetenskrav som anges i förslaget borgar för en kvalitetssäkring av projekteringen som åtminstone svarar upp mot den som sker i processen utan användning av certifierade byggprojekteringsföretag.

6.8.4 Integration och boendesegregation

Föreskriftsförslaget bedöms inte få några direkta konsekvenser för integrationen och boendesegregationen. Indirekt kan dock förslaget leda till att minska ojämlikheten i boendet, genom att förslagets utformning bidrar till ett samlat regelverk som ger goda förutsättningar för ett ökat bostadsbyggande i allmänhet och av jämförelsevis billigare seriellt tillverkade bostadshus i synnerhet,

⁴⁶ Prop. 2021:22/212, S. 47.

vilket skulle innebära att det kommer ut fler nya bostäder på marknaden av ett slag som fler människor har råd att efterfråga.

6.8.5 Jämställdhet

Boverket bedömer att föreskriftsförslaget i sig inte medför särskilda konsekvenser ur jämställdhetssynpunkt för kvinnor och män. Den kvalitetsledningscertifiering och de kompetenskrav som anges i förslaget borgar för en kvalitets-säkring av projekteringen som åtminstone svarar upp mot den som sker i processen utan användning av certifierade byggprojekteringsföretag.

6.8.6 Folkhälsa

Som framgår av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen⁴⁷ går det enligt Folkhälsomyndigheten inte att bedöma vilka konsekvenser som alternativet med certifierade byggprojekteringsföretag får för människors hälsa och jämlikheten i hälsa. I samma konsekvensutredning gör dock regeringen bedömningen att i den utsträckning som certifierade byggprojekteringsföretag bidrar till att underlätta bostadsbyggandet, kan det få viss positiv betydelse för det övergripande folkhälsopolitiska målet om att skapa samhällseliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Boverket bedömer att föreskriftsförslaget i sig inte medför särskilda konsekvenser ur hälso- eller folkhälsosynpunkt. Den kvalitetsledningscertifiering och de kompetenskrav som anges i förslaget borgar för en kvalitetssäkring av projekteringen som åtminstone svarar upp mot den som sker i processen utan användning av certifierade byggprojekteringsföretag.

6.9 Övrigt

6.9.1 Konsekvenser för bostadsbyggandet

Som framgår av förarbetena till lagändringen⁴⁸ förväntas systemet med byggprojekteringsföretag i de fall det används, leda till en ökad förutsägbarhet i byggprocessen, vilket kan korta ledtiderna och därigenom sänka produktionskostnaderna. Genom att effektiviteten i byggprocessen förbättras kan systemet bidra till ett ökat bostadsbyggande, framför allt av seriellt tillverkade bostäder.

Vid framtagandet av föreskriftsförslaget har Boverket vägt tydlighet och detaljeringsgrad mot ambitionen att begränsa certifieringskostnaderna och därigenom öka systemets attraktivitet. Boverket bedömer att utformningen av

⁴⁷ Prop. 2021/22:212, S. 47.

⁴⁸ Prop. 2021/22:212, S. 20

kompetenskraven i förslaget kan förstärka de positiva effekter i form av ökad effektivitet i byggprocessen och ett ökat bostadsbyggande som tas upp i propositionen.

En fördel med föreskriftsförslaget är också att systemet kan användas vid flera typer av bostadsproduktion. Detta även vid uppförande av bostadshus som innehåller en lokaldel, förutsatt att lokalarean inte överstiger de begränsningar som ges av bestämmelserna i 6 § förslaget. Boverket bedömer därför att den föreslagna utformningen av föreskriftsbestämmelserna möjliggör en bred tillämpning av systemet med certifierade byggföretag, och därmed i sig bör kunna bidra till det uttalade syftet att underlätta bostadsbyggandet.⁴⁹ Denna bedömning gäller trots att vissa byggnader föreslås undantas från regelverket i enlighet med 5–6 §§ föreskriftsförslaget och utifrån de överväganden som ges i avsnitt 4.3. Skälet till att undantagen inte bedöms göra någon stor skillnad vad förslagets potentiella effekter på bostadsbyggandet beträffar, är att de undantagna byggnaderna typiskt sett är mer unika objekt och att det därför inte vore ändamålsenligt att använda sig av certifierade byggprojekteringsföretag vid uppförande av sådana byggnader, även om det hade varit möjligt enligt regelverket.

Samtidigt måste Boverkets förslag ses i ett större sammanhang. Bostadsbyggnadsvolymen och produktionskostnaderna påverkas och drivs av en stor mängd faktorer. Bostäder byggs på marknadens villkor och styrs därför av efterfrågan och konjunktur. Systemet med certifierade byggprojekteringsföretag är en faktor bland många för att öka bostadsbyggandet och minska produktionskostnaderna.

⁴⁹ Prop. 2021/22:212, S. 21.

7 Författningskommentarer

Detta kapitel innehåller en kortfattad genomgång av föreskriftsförslaget paragrafer, med beskrivning och motiv för de föreslagna lydelseerna.

Förslag till Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av byggprojekteringsföretag

Allmänt

1 §

Denna författning innehåller föreskrifter och allmänna råd om

a) certifiering av ett sådant certifierat byggprojekteringsföretag som avses i 9 kap. 32 b § plan- och bygglagen (2010:900), och

b) om vilka bostadshus som ska omfattas av 9 kap. 32 b och 32 c §§ och 10 kap. 25 a § plan- och bygglagen.

De allmänna råden innehåller generella rekommendationer om tillämpningen av föreskrifterna i denna författning. De allmänna råden föregås av texten Allmänt råd och är tryckta med mindre och indragen text.

Bestämmelsen klargör kopplingen till kraven i PBL. I andra stycket tydliggörs hur de allmänna råden i författningen gäller.

2 §

Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska ha tillgång till personer med tillräcklig kunskap och erfarenhet för att kunna bedöma om de byggnader som omfattas av denna författning kan antas komma uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen (2010:900).

Bestämmelsen anger krav avseende kompetens hos de personer som ett företag ska ha tillgång till, för att kunna bli certifierat som byggprojekteringsföretag. Att kravet är uppfyllt kan verifieras genom kraven på kvalitetsledningssystem i 8 och 9 §§.

Särskilt krav på kompetensen ställs i 7 §.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att företaget har tillgång till de kompetenser som erfordras för att kunna genomföra uppdrag som certifierat byggprojekteringsföretag. Med begreppet ”tillgång till” avses personer som är anställda eller som det certifierade företaget har avtal med.

Närmare överväganden finns i 4.1, 4.2 och 6.1.

Definitioner

3 §

Termer och uttryck i denna författning har samma betydelse som i plan- och bygglagen (2010:900), och plan- och byggförordningen (2011:338).

Bestämmelsen tydliggör att termer som finns i lag, förordning och i dessa föreskrifter har samma betydelse, vilket underlättar vid tillämpningen.

Behörighetsklasser vid certifiering

4 §

Certifiering får lämnas för:

1. behörighet *Normal* för en- och tvåbostadshus med högst två våningar.
2. behörighet *Kvalificerad* för byggnader enligt 5 och 6 §§.

Bestämmelsen anger de två behörighetsklasser som ett företag kan certifieras för. Om ett företag väljer att certifiera sig för klassen ”Kvalificerad” så gäller den för alla byggnader som omfattas av författningen, alltså även de som klassen ”Normal” gäller för. De företag som väljer klassen ”Kvalificerad” behöver alltså bara ha ett certifikat.

Syftet med att ange två behörighetsklasser är att underlätta för företag som vill certifiera sig. Högre krav än vad som är nödvändigt ska inte ställas. Därför föreslås en klass ”Normal”, som är avgränsad till att gälla för en- och tvåbostadshus.

De grundläggande kompetenskraven ställs i 2 § och vidareutvecklas i 7 § för de två klasserna. Närmare specificering av de kompetenser som behövs för de uppdrag som det certifierade byggprojekteringsföretagets avser att åta sig ska framgå av företagets kvalitetsledningssystem. Krav på detta anges i 9 §.

Närmare överväganden finns i 4.1, 4.2 och 6.1.

Byggnader som omfattas av föreskriften

5 §

Bestämmelserna i 9 kap. 32 b och 32 c §§ och 10 kap. 25 a § plan- och bygglagen (2010:900), om certifierade byggprojekteringsföretag får tillämpas vid nybyggnad av bostadshus. Med bostadshus avses även byggnader som förutom bostäder innehåller lokaler, om lokalarean

1. högst motsvarar byggnadsarean, och
2. inte överstiger boarean.

Från lokalarean får dock undantas garage och lokalkomplement i källare.

Bestämmelsen preciserar i hur stor omfattning ett bostadshus får innehålla lokaler och fortfarande innefattas av begreppet bostadshus enligt denna

författning. Omfattningen anges som en begränsning i andel av boarean. Lokalarea som är förlagd till källare räknas inte in när andelen beräknas.

Närmare överväganden finns i 4.3 och 6.1.

6 §

Trots 5 § får bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag inte tillämpas på byggnader med mycket stort skyddsbehov med avseende på säkerhet i händelse av brand.

Allmänt råd

Med byggnader med mycket stort skyddsbehov avses byggnader i byggnadsklass Br0 enligt avsnitt 5 Brandskydd Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd.

Bestämmelsen anger vilka byggnader som inte omfattas av författningen, trots att de är bostadshus enligt 5 §. Avgränsningens syfte är att vissa byggnader inte ska kunna undantas från byggnadsnämndens bedömning inför startbeskedet. Det allmänna rådet hänvisar till den byggnadsklass enligt Boverkets byggregler BBR som avgränsningen avser.

I allmänt råd till 5:22 BBR anges vilka byggnader som bör utformas i byggnadsklass Br0. Det är byggnader med fler än 16 våningsplan, större byggnader med verksamhetsklass 5C, byggnader med verksamhetsklass 5D och byggnader med vissa typer av samlingslokaler. För dessa byggnader kan alltså inte certifierade byggprojekteringsföretag användas. Verksamhetsklass 5C omfattar lokaler för hälso- och sjukvård, och verksamhetsklass 5D omfattar lokaler avsedda för personer som hålls inlåsta. Då det endast är större byggnader i verksamhetsklass 5C som ingår byggnadsklass Br0 innebär det att bestämmelsen inte utgör något hinder mot att det finns exempelvis läkar- och tandläkarmottagningar, skönhetskliniker eller öppenvårdscentraler i byggnader som omfattas av dessa föreskrifter.

Den hänvisning till BBR som finns i det allmänna rådet kommer att formuleras om när remisshanteringen av Boverkets nya byggregler är genomförd.

Närmare överväganden finns i 4.3 och 6.1.

Särskilt krav på kompetens

7 §

Ett certifierat byggprojekteringsföretaget med behörighet *Normal* ska ha tillgång till certifierad kontrollansvarig behörighet N enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:14) om certifiering av kontrollansvariga eller person med motsvarande kompetens och erfarenhet.

Ett certifierat byggprojekteringsföretaget med behörighet *Kvalificerad* ska ha tillgång till

1. certifierad kontrollansvarig behörighet *Kvalificerad* enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av kontrollansvariga,

2. certifierad sakkunnig brandskydd behörighet *Kvalificerad* enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:17) om certifiering av sakkunniga inom brandskydd, och

3. konstruktör med lägst högskoleingenjörsexamen med inriktning mot byggkonstruktion samt med minst sex års erfarenhet av projektering av byggnaders bärförmåga, stadga och beständighet,

eller personer med motsvarande kompetens och erfarenhet.

Allmänt råd

Har en person flera behörigheter kan den tillgodose flera av de angivna kompetensområdena.

Bestämmelsen anger vilka kompetenser som krävs att företaget har tillgång till för att kunna certifiera sig som byggprojekteringsföretag. Bestämmelsen preciserar det som anges i 2 § och är uppdelad på vad som gäller för de två klasserna av certifiering enligt 4 §.

Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att vissa kompetenser finns tillgängliga hos de certifierade byggprojekteringsföretagen, och att det är anpassat efter företagets behörighetsklass.

Som en precisering av vad som krävs enligt 2 § ställs i 7 § ett särskilt krav på tillgång till en certifierad kontrollansvarig, behörighet N, för ett företag med behörighet ”Normal”. En person med motsvarande kompetens och erfarenhet uppfyller kravet även utan certifikat. Syftet med det är att möjliggöra för personer, som har den nödvändiga kompetensen och erfarenheten, att tillgodose behovet hos ett certifierat byggprojekteringsföretag, utan att ett giltigt certifikat för KA krävs.

För ett företag med behörighetsklass ”Kvalificerad” ställs särskilt krav på att det ska ha tillgång till en certifierad kontrollansvarig, behörighet K, och en certifierad sakkunnig brandskydd, behörighet K. Även icke-certifierade personer med motsvarande kompetenser och erfarenheter uppfyller kravet. Företaget ska även ha tillgång till en konstruktör, och bestämmelsen preciserar kraven som ställs på den personen. Kompetenskravet ska säkerställa att det är en person som kan bedöma om projekteringen av en byggnad har utförts på ett sådant sätt att byggnaden kan antas uppfylla kraven på bärförmåga, stadga och beständighet.

Utöver det som anges i bestämmelsen ska företaget i kvalitetsledningssystemet beskriva vilka kompetenser som är nödvändiga för de uppdrag de avser att åta sig. Detta krav ställs i 9 §.

Närmare överväganden finns i 4.2 och 6.1.

Kvalitetsledningssystem

8 §

Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska tillämpa ett certifierbart kvalitetsledningssystem.

Bestämmelsen preciserar att det kvalitetsledningssystem som krävs enligt 9 kap. 32 b § PBL ska vara möjligt att certifiera av ett certifieringsorgan som är ackrediterat enligt förordning (EG) nr 765/2008. Ett kvalitetsledningssystem enligt SS-EN ISO 9001 uppfyller bestämmelsens krav.

Närmare överväganden finns i 4.4, 6.1 och 6.2.

9 §

Kvalitetsledningssystemet ska innehålla en beskrivning av

1. kvalitetsmål och organisationsstruktur samt roller, ansvar och befogenheter vid bedömningen av att projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen (2010:900),
2. eventuella begränsningar i vilka typer av uppdrag företaget kommer att åta sig,
3. vilka kompetenser som krävs enligt 2 § för de typer av uppdrag som företaget kommer att åta sig enligt punkt 2,
4. hur företaget kommer att säkerställa tillgång till erforderlig kompetens,
5. rutiner för fortbildning avseende för verksamhetsområdet relevanta lagar, förordningar och föreskrifter,
6. hur företaget ska säkerställa att projekteringen har utförts med rätt kompetens och på ett fackmässigt sätt, och
7. på vilket sätt kontrollen kommer att ske av att den genomförda projekteringen säkerställer att byggnaden kan antas uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen samt hur det ska dokumenteras vem som har utfört kontrollen och på vilket underlag.

Allmänt råd

Kompetens kan säkerställas genom egen anställd personal eller genom avtal. Där det kan förutses att viss kompetens kommer att behövas mera sällan kan sådan anlitas vid behov.

En beskrivning av hur kontrollen ska ske avser bland annat en beskrivning av i vilken utsträckning projekteringshandlingarna ska bedömas av annan personal än de som utfört projekteringen.

Bestämmelsen preciserar vad ett kvalitetsledningssystem enligt 8 § ska innehålla. Preciseringsarnas syfte är att kunna verifiera att det certifierade byggprojekteringsföretaget uppfyller kravet enligt 2 §. Preciseringsarna syftar även till att säkerställa att företaget har de rutiner och processer som är nödvändiga för att kunna göra bedömningarna som denna författning avser. Bestämmelsens krav utgör underlag för certifieringsorganens bedömning av företag inför beslut om certifiering. De utgör även underlag vid revisioner, och eventuella beslut om återkallande av certifikat (enligt 13 §).

Det allmänna rådet anger en rekommendation av hur företaget kan säkerställa de kompetenser som krävs. Det allmänna rådet anger också att beskrivningen av kontrollen enligt föreskriftens punkt 7 rekommenderas innehålla angivelser

av om kontroll ska göras av någon som inte varit delaktig i projekteringen. Det kan vara relevant för vissa kontroller, exempelvis av uppfyllelsen av reglerna om bärförmåga, stadga och beständighet.

Närmare överväganden finns i 4.4, 6.1 och 6.2.

Rapporteringsskyldighet

10 §

Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska varje år lämna in en rapport till certifieringsorganet om genomförda uppdrag som certifierat byggprojekteringsföretag. Rapporten ska innehålla uppgift om fastighetsbeteckning samt kontaktuppgifter till beställare för varje genomfört uppdrag. Rapporten ska även innehålla uppgifter om förändringar avseende de personer som krävs enligt 7 och 9 §§.

Bestämmelsen ställer krav på att företaget varje år ska rapportera sina genomförda uppdrag och vilka uppgifter rapporteringen ska innehålla.

Kravet på rapportering av förändringar i tillgången till kompetenser kan handla om förändringar i den egna personalen eller gällande personer knutna genom avtal. Eventuella byten av nyckelkompetenser behöver också finnas med i rapporten. Rapporteringen är av betydelse för att certifieringsorganet ska kunna bedöma om förändringar har genomförts som påverkar företagets certifikat. Ett återkallande av certifieringen enligt 13 § kan bli aktuellt.

Närmare överväganden finns i 4.5, 6.1 och 6.2.

11 §

Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska snarast underrätta certifieringsorganet om det kommer till företagets kännedom att ett uppdrag som företaget ansvarat för

1. har nekats slutbesked, eller
2. inom ramen för byggnadsnämndens tillsyn blivit föremål för förelägganden eller förbud under byggprocessen eller i efterhand.

Bestämmelsen ställer krav på att företaget ska underrätta certifieringsorganet om en byggnad i uppdrag som man har genomfört senare i processen har bedömts inte uppfylla utformnings- eller de tekniska egenskapskraven. Detta ska göras så snart företag fått kännedom om det, alltså utöver den årliga rapporteringen.

Rapportering är av betydelse för att certifieringsorganet ska kunna bedöma om företaget visar sig vara olämpligt för att inneha certifikat. Ett återkallande av certifieringen enligt 13 § kan bli aktuellt.

Närmare överväganden finns i 4.5, 6.1 och 6.2.

Certifieringens giltighet

12 §

Certifiering för ett certifierat byggprojekteringsföretag får medges för en period om högst tre år åt gången.

Bestämmelsen anger hur lång giltighetstid ett certifikat får ha.

Närmare överväganden finns i 4.6, 6.1 och 6.2.

Återkallande av certifiering

13 §

Den som har certifierat ett byggprojekteringsföretag får återkalla certifieringen om det certifierade byggprojekteringsföretaget

1. inte längre har tillgång till de i 7 och 9 §§ angivna kompetenserna, eller
2. har erhållit certifieringen på felaktiga grunder.

Bestämmelsen anger att ett certifieringsorgan får återkalla ett certifikat och av vilka anledningar det kan göras.

Även att ett certifierat byggprojekteringsföretag visat sig olämpligt för uppgiften kan vara grund för att återkalla en certifiering, vilket framgår av 11 kap. 36 § PBL. Av förarbetena till bestämmelserna om certifierade byggprojekteringsföretag framgår det att olämplighet till exempel kan bestå i att företaget har gjort en uppenbar felbedömning av utformningskraven på lämplighet för sitt ändamål eller tillgänglighet och användbarhet, eller av de tekniska egenskapskraven. Olämplighet kan även bestå i om företaget inte följer de föreskrifter som ligger till grund för certifieringen eller inte utför sitt uppdrag på ett opartiskt sätt. Det kan även avse andra missförhållanden som är relevanta, som till exempel ekonomiska oegentligheter i verksamheten.

Närmare överväganden finns i 4.7, 6.1 och 6.2.

8 Referenslista

[Akrediteringsstandarden SS-EN ISO/IEC 17021–1](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:14\) om certifiering av kontrollansvariga.](#)

[Boverkets rapport ”Certifierade byggprojekteringsföretag – Förstudie” \(2022:18\)](#)

[Boverkets rapport ”En mer förutsägbar byggprocess - Förenklad kontroll av serietillverkade hus” \(2017:23\)](#)

[Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden.](#)

[Förordningen \(2007:1244\) om konsekvensutredning vid regelgivning](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\)](#)

[Plan- och bygglag \(2010:900\)](#)

[Proposition ”Certifierade byggprojekteringsföretag – en mer förutsägbar byggprocess \(prop. 2021/22:212\)](#)

[SKR:s webbartikel: Tidsåtgång för några vanliga ärendetyper](#)

[Swedacs avgiftsföreskrift för ackreditering \(STAFS 2022:14\)](#)

[Swedacs föreskrifter allmänna råd om ackreditering \(STAFS 2020:1\)](#)

Bilaga 1 Företag och näringsgrenar som potentiellt berörs

Tabell 1 visar antal företag, fördelat över storleksklasser och per verksamhetsområde, som kan beröras av föreskriftsförslaget. Tabellvärdena avser år 2022.

Tabell 1. Antal företag, fördelat över antal anställda och näringsgren som kan beröras av föreskrifterna om certifierade byggprojekteringsföretag

Bransch	SNI-kod	0	1–9	10–49	50–99	100–199	200–499	500+	Summa
Utvecklare av byggprojekt	41.100	666	157	19	1	2	1	0	846
Entreprenörer för bostadshus och andra byggnader	41.200	16 540	9 257	1 504	137	41	22	7	27 508
Fastighetsbolag, bostäder	68.201	19 641	3 140	342	78	33	24	0	23 258
Bostadsrättsföreningar	68.204	20 016	2 966	33	0	0	0	0	23 015
Arkitektkontor	71.110	2 995	1 111	153	15	6	2	1	4 283
Tekniska konsultbyråer inom bygg- och anläggningsteknik	71.121	8 730	5 101	397	27	12	6	7	14 280
Teknisk konsultverksamhet inom energi med mera	71.124	3 298	1 710	201	17	9	1	0	5 236
Övriga tekniska konsultbyråer	71.129	1 884	658	84	10	1	6	2	2 645
Tekniska provnings- och analysföretag	71.200	715	382	63	11	5	7	4	1 187

Källa: SCB, Företagsdatabasen (FDB).

Bilaga 2 Nordisk jämförelse

Det finns system med liknande syften som certifierade byggprojekteringsföretag i Norge och Danmark. Regelverken skiljer sig åt på flera punkter och har olika status. I Danmark är syftet bland annat att skapa en enhetlig bedömning av tekniska egenskapskrav för byggnader och i Norge är syftet främst att förbättra kvaliteten i byggandet.

Många byggföretag har verksamhet i flera av de nordiska länderna och de nordiska bygg- och bostadsministrarna verkar för en mer gemensam nordisk byggmarknad genom harmonisering av regler. Det finns en styrgrupp som utvecklar samarbetet och nordiska referens- och arbetsgrupper som samarbetar kring bland annat klimatdeklarationer, digitalisering, cirkulär ekonomi, ventilation och revideringen av EU:s byggproduktförordning. Det finns för närvarande inget uttalat uppdrag att främja harmonisering av regler inom området för certifiering av byggprojekteringsföretag.

I denna bilaga görs en övergripande jämförelse med system i Norge och Danmark med liknande syften som certifierade byggprojekteringsföretag.

Norge

Norge har ett frivilligt kvalitetssystem, Sentral godkjenning⁵⁰, som beskriver ett företags yrkeskompetens, rutiner för kvalitetssäkring och seriositet. Syftet med godkännandet är att det ska bidra till att främja kvalitet och seriositet bland byggsektorns aktörer och underlätta för de som vill anlita ett seriöst företag. Systemet är neutralt i relation till företagets nationalitet.

Sentral godkjenning administreras av Direktoratet for byggkvalitet, DiBK och godkännandet gäller för tre år. Systemet med Sentral godkjenning ska vara självfinansierande och får inte överstiga självkostnad.⁵¹

Ett företag kan bli godkänt för hela byggprocessen, från projektering till uppförande av byggnaden, eller för ett delområde, exempelvis konstruktion eller installation av brandlarm. Godkännandeområde specificeras i ansökan och kan sökas för olika områden, uppdelat efter funktion, ämnesområde och åtgärdsklass. Direktoratet for byggkvalitet utövar tillsyn för att tillse att företaget

⁵⁰ Sentral godkjenning - Direktoratet for byggkvalitet (dibk.no) Hämtad 2023-05-04.

⁵¹ 3100 kr per år [Spørsmål og svar om sentral godkjenning - Direktoratet for byggkvalitet \(dibk.no\)](#). Hämtad 2023-05-05.

uppfyller kraven i SAK 10⁵² avseende yrkeskompetens, rutiner för kvalitets-säkring och seriositet och utifrån det godkännandeområde som företaget söker för.

Företaget påtar sig ansvar för att kraven i plan- och bygglagstiftningen uppfylls. Detta gäller både formella och materiella krav för den verksamhet som företaget har deklarerat ansvar för. Företaget ansvarar för att projekteringen är kvalitetssäkrad. Godkännandet är inte kopplat till en förenklad beslutsprocess i den offentlighetsrättsliga byggprocessen, men har betydelse för kommunens prioritering vid tillsyn av byggärenden.

Företag som har Sentral godkjenning registreras hos Direktoratet för byggkvalitet och kan sökas i en databas.⁵³ Godkännandemärket kan användas i företagets marknadsföring som en garanti för att företaget har dokumenterad kompetens och erfarenhet inom verksamhetsområdet, har kvalitetssäkringsrutiner och betalat skatter och avgifter.

Jämförelse med certifierade byggprojekteringsföretag

- Sentral godkjenning är ett frivilligt kvalitetssystem som visar att företaget uppfyller krav på fackmässighet, kvalitetssäkringsrutiner och seriositet. Godkännandet kan användas i marknadsföring av företaget och är inte en del i den offentlighetsrättsliga byggprocessen.
- Sentral godkjenning kan sökas för olika områden; hela byggprocessen (projektering till färdig byggnad) eller för ett specifikt verksamhetsområde. Godkännandet kan avse alla typer av byggnader och är uppdelat utifrån byggnadens komplexitet och svårighetsgrad.
- Direktoratet för byggkvalitet ansvarar för regler, handläggning och tillsyn av Sentral godkjenning. Det är inte ett ackrediterat certifieringsorgan....
- Kraven för Sentral godkjenning finns i byggreglerna, SAK 10.
- Kostnaden är låg, cirka 3 100 kronor per år.

Danmark

Danmark har i vissa delar avskaffat den kommunala tekniska byggärendehantering. Anledningen är att reglerna var komplexa och bedömdes olika i kommunerna vilket innebar att aktörer som arbetar över hela landet kunde begränsas i användningen av standardiserade och kanske billigare lösningar. Avskaffandet av den kommunala tekniska byggärendehantering innebär att

⁵² 7 Byggesaksföreskriften (SAK10) - Direktoratet för byggkvalitets webbplats.

⁵³ [Sentral Godkjenning \(dibk.no\)](#). Hämtad 2023-05-04.

exempelvis ett flervåningshus, en produktionsanläggning eller en idrottshall kan byggas utan att kommunen behöver godkänna den specifika tekniska lösningen.

Stickprovskontroll av tekniska krav

Kommunfullmäktige ska välja ut tio procent av alla byggprojekt för stickprovskontroll varje år. Kontrollen ska säkerställa att byggnadernas tekniska förutsättningar är tillräckligt dokumenterade och att byggnaderna har uppförts i enlighet med gällande byggregler. Ärenden får inte väljas ut för stickprovskontroller på grund av omständigheter som är oväsentliga i sammanhanget, till exempel kommunfullmäktiges eller privatpersoners ekonomiska intressen. Exempel på tekniska villkor som, beroende på konstruktionens art, kan ingå i stickprovskontrollen är BR18 Kapitel 21 Vatten:

- Vattenmängd/flöde
- Vattentemperaturer
- Skydd mot legionella
- Säkerhet vid läckage och utflöde
- Säkerhet för återflöde
- Kompletta drift- och underhållshandbok

Certifierade brandingenjörer och konstruktörer

Från den 1 januari 2020 måste en certifierad brandingenjör och konstruktör användas. En obligatorisk certifiering har införts för mer komplicerade byggprojekt. I Danmark infördes en certifieringsordning för brand och konstruktion som en del i avskaffandet av den kommunala bygglovsprocessen.⁵⁴ Den ska säkra en likvärdig bedömning av uppfyllelsen av tekniska bestämmelser för brand och konstruktion i alla kommuner. I stället för att få kommunens godkännande ska byggherren använda certifierade personer vilket ska säkerställa att säkerhetsnivån uppfylls. Certifieringen tydliggör att byggherren och dennes rådgivare har ansvaret för att byggnaden uppfyller bygglagstiftningen.⁵⁵

En byggnads konstruktions- och brandklass

Byggnader inplaceras i fyra klasser utifrån konstruktionsklass KK1-KK4 och brandklass BK1-BK4. Byggnader med hög säkerhetsnivå måste utöver

⁵⁴ Byggningsreglementets vejledninger (BR18) kapitel 32–34, [BR18 \(byggningsreglementet.dk\)](https://www.bygningsreglementet.dk). Hämtad 2023-05-02.

⁵⁵ [BR18 \(byggningsreglementet.dk\)](https://www.bygningsreglementet.dk). Hämtad 2022-12-12.

kontrollen från en certifierad rådgivare godkännas av en opartisk rådgivare, som är certifierad att genomföra tredjepartskontroll.

Certifiering av brandingenjörer och konstruktörer

Akreditering av certifieringsorgan för certifiering av brandingenjörer och konstruktörer görs av DANAK (motsvaras av Styrelsen för akreditering och teknisk kontroll, SWEDAC, i Sverige). Det finns för tillfället två certifieringsorgan som certifierar brandingenjörer och två som certifierar konstruktörer. För närvarande finns det 410 certifierade brandingenjörer och 219 certifierade konstruktörer.⁵⁶ Det går att certifiera sig för olika klasser; KK/BK 2, KK/BK 4 och 4, KK/BK tredjepartskontroll eller alla klasser.

Årlig tillsyn av en certifierad personens verksamhet

Certifieringsorganet gör en årlig tillsyn för att bedöma den certifierade personens arbete, inte ett specifikt projekt. Certifieringsorganet väljer ut projekt som den certifierade personen har arbetat med under året och den certifierade måste lämna in begärd dokumentation senast fyra veckor efter att certifieringsorganet meddelat vilket projekt de vill titta på.

Jämförelse med regler om certifierade byggprojekteringsföretag

- Det kommunala kontrollsystemet för byggärenden har avvecklats i Danmark och ersatts med stickprovskontroller och certifierade personer för brand och konstruktion.
- Det nya systemet gäller för alla byggnader.
- Stickprovskontroll av dokumentation med mera utförs årligen av kommunfullmäktige på tio procent av alla ärenden.

Det är obligatoriskt att använda brandingenjörer och konstruktörer som certifieras av ackrediterade certifieringsorgan för olika klasser utifrån konstruktions- och brandklass. Byggnader med hög säkerhetsnivå ska även tredjepartskontrolleras av en certifierad person.

⁵⁶ [Sök - Hitta certifierade brandrådgivare och statistik \(tbst.dk\)](#). Hämtad 2023-05-04.

Bilaga 3 Beskrivning av lov- och byggprocessen om ett certifierat byggprojekteringsföretag används

Vad är ett certifierat byggprojekteringsföretag

Ett certifierat byggprojekteringsföretag är ett företag som på byggherrens uppdrag kan bedöma om vissa krav uppfylls. Denna bedömning ersätter byggnadsnämndens prövning av dessa krav i samband med bygglov och vid bedömning inför startbesked. Det är frivilligt för byggherren att använda ett certifierat byggprojekteringsföretag.

Hur sker bygglovsprövning när ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts

Om ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts ska byggnadsnämnden inte göra någon prövning av om utformningskraven på ändamålsenlighet och tillgänglighet är uppfyllda. Att dessa krav uppfylls har redan bedömts av det certifierade byggprojekteringsföretaget. Utformningskravet på god form-, färg- och materialverkan ska dock prövas av byggnadsnämnden eftersom det inte ingår i det certifierade byggprojekteringsföretagets uppgifter att bedöma det kravet.⁵⁷

Även övriga krav som gäller för åtgärden som till exempel krav på lokalisering, placering, utformning och omgivningspåverkan ska prövas av byggnadsnämnden vid beslut om bygglov.

Upplysning om certifierat byggprojekteringsföretag

Om den sökande har använt ett certifierat byggprojekteringsföretag och vill att bygglov ska ges utan prövning av utformningskraven lämplighet respektive tillgänglighet och användbarhet ska den sökande i ansökan om lov ange vilket företag som har använts.⁵⁸ Byggnadsnämnden ska då i samband med bygglovsprövningen kontrollera att byggprojekteringsföretaget var certifierat vid tidpunkten för projekteringen och att det har rätt behörighetsklass samt att byggnaden omfattas av regelverket.

⁵⁷ 9 kap. 32 c § PBL.

⁵⁸ 9 kap. 21 § PBL.

Tekniskt samråd

Vid det tekniska samrådet ska bland annat arbetets planering, byggherrens förslag till kontrollplan, behovet av arbetsplatsbesök med mera gås igenom. Inget av detta påverkas av om ett certifierat byggprojekteringsföretag har anlåtats.⁵⁹

Hur sker byggnadsnämndens bedömning vid beslut om startbesked när ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts

Om ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts vid projekteringen av en åtgärd som är lovpliktig ska byggnadsnämnden inte heller vid beslutet om startbeskedet göra någon bedömning av om utformningskraven på ändamålsenlighet och tillgänglighet kan antas komma att uppfyllas. Det certifierade byggprojekteringsföretaget har redan bedömt att dessa krav uppfylls i samband med den genomförda projekteringen. Av samma skäl ska byggnadsnämnden inte heller göra en bedömning av om de tekniska egenskapskraven kan antas komma att uppfyllas.⁶⁰

Om startbeskedet avser en åtgärd som inte är lovpliktig ska byggnadsnämnden vid beslutet om startbesked bedöma om utformningskravet på god form-, färg- och materialverkan är uppfyllt eftersom detta inte prövats i samband med ett bygglov och det inte ska bedömas av det certifierade byggprojekteringsföretaget. Motsvarande gäller även för övriga krav som gäller för åtgärden så som till exempel krav på lokalisering, placering och utformning och, omgivningspåverkan.⁶¹

Kan byggnadsnämnden göra en annan bedömning av om kraven är uppfyllda

Byggnadsnämnden kan göra en annan bedömning av om kraven är uppfyllda än det certifierade byggprojekteringsföretaget. Nämnden kan dock inte avslå ansökan om bygglov eller neka startbesked på grund av att något av de krav som nämnden inte ska bedöma inte är uppfyllt.

Kontrollplanen

Vid det tekniska samrådet ska byggherrens förslag till kontrollplan gås igenom. I startbeskedet ska byggnadsnämnden fastställa kontrollplanen.⁶² Om

⁵⁹ 10 kap 19 § PBL.

⁶⁰ 10 kap. 25 a § PBL.

⁶¹ 10 kap. 23 § PBL.

⁶² 10 kap. 24 § PBL.

byggnadsnämnden anser att det saknas något i byggherrens förslag till kontrollplan kan förslaget kompletteras med de punkter byggnadsnämnden bedömer ska ingå i kontrollplanen för att den ska gå att fastställa.⁶³ Detta gäller även om ett certifierat byggprojekteringsföretag har anlåtats. Byggnadsnämnden har även rätt att begära in de handlingar som krävs för att kunna fastställa kontrollplanen.⁶⁴

Byggskedet

Reglerna om certifierad byggprojekteringsföretag innebär inte någon försvagning av kommunens kontroll i byggskedet eller kommunens tillsyn i övrigt. Reglerna påverkar varken de delar i byggprocessen som rör kontrollansvarig, kontrollplan eller certifierad sakkunnigs roll enligt kontrollplanen. Byggnadsnämnden gör arbetsplatsbesök och har kvar möjligheten att kontrollera och bedöma om en byggnad uppfyller kraven, även om projekteringen har utförts av ett certifierat byggprojekteringsföretag.⁶⁵ Byggnadsnämnden kan också begära in de handlingar som krävs för att de ska kunna fullfölja sitt uppdrag.⁶⁶

Slutsamråd och slutbesked

Det krävs slutbesked för alla åtgärder som omfattas av ett startbesked. För att få slutbesked måste byggherren visa att alla krav som gäller för åtgärden enligt bygglovet, kontrollplanen eller startbeskedet är uppfyllda.

Enligt förarbetena till reglerna om byggprojekteringsföretag⁶⁷ försvagas inte heller byggnadsnämndens prövning inför slutbesked liksom nämndens möjligheter till ingripande med föreläggande i efterhand enligt 11 kap PBL om tillsyn.

Kan undantag och avsteg från kraven ske när ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts

Byggnadsnämnden får i enskilda fall medge mindre avvikelser från kraven i Boverkets byggregler om det finns särskilda skäl, och om byggnadsprojektet ändå kan antas bli tekniskt tillfredsställande och det inte finns någon avsevärd olägenhet. Eftersom nämnden inte gör någon bedömning av kravuppfyllnaden kan den heller inte göra någon bedömning av om det föreligger en sådan

⁶³ Prop. 2009/10:170, S. 302–303.

⁶⁴ 10 kap. 19 § PBL och prop. 2021/22:212, S. 26.

⁶⁵ Prop. 2021/22:212, S. 29.

⁶⁶ 10 kap. 24 § och 11 kap. 8 § PBL.

⁶⁷ Prop. 2021/22:212, S. 29.

avvikelse från byggreglerna som kan medges. Reglerna om mindre avvikelser från kraven är därför inte tillämpliga om ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts för projekteringen.⁶⁸

Vad händer om ett byggprojekteringsföretag missköter sig eller är olämpligt

Om det är uppenbart för en byggherre att ett certifierat byggprojekteringsföretag har åsidosatt sina uppgifter ska byggherren underrätta byggnadsnämnden om detta.⁶⁹

Om byggnadsnämnden bedömer att ett certifierat byggprojekteringsföretag vid projekteringen har gjort en uppenbar felbedömning av utformningskraven på ändamålsenlighet eller tillgänglighet eller de tekniska egenskapskraven, ska nämnden underrätta den som har certifierat företaget om detta. Detsamma gäller om byggnadsnämnden bedömer att företaget är olämpligt för sin uppgift av något annat skäl.⁷⁰

Om ett certifierat byggprojekteringsföretag har visat sig vara olämplig för sin uppgift, får den som har certifierat byggprojekteringsföretaget återkalla certifieringen.⁷¹

⁶⁸ Prop. 2021/22:212, S. 28.

⁶⁹ 9 kap. 32 d § PBL.

⁷⁰ 11 kap. 34 a § PBL.

⁷¹ 11 kap.36 § PBL.

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se

§ 216

SBN/2023:406

Yttrande över remiss - Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag

Beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande och överlämnar det till kommunstyrelsen.

Ärendebeskrivning

Stadsbyggnadsnämnden har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter kring Boverkets förslag till föreskrifter och allmänna råd om certifierade byggprojekteringsföretag till kommunstyrelsen. Yttrandet ska inkomma till kommunstyrelsen senast 25 september.

Boverket presenterar här ett förslag till föreskrift om certifierade byggprojekteringsföretag. Syftet med denna föreskrift är att göra de införda bestämmelserna i plan- och bygglagen om certifierade byggprojekteringsföretag tillämpbara.

Ett certifierat byggprojekteringsföretag är ett företag som på byggherrens uppdrag kan bedöma om vissa krav uppfylls. Denna bedömning ersätter nämndens prövning av dessa krav i samband med bygglov och vid bedömning inför startbesked.

Reglerna i PBL om certifierade byggprojekteringsföretag berör inte byggnadsnämndernas bygglovsprövning av utformningskravet på god form-, färg- och materialverkan. Dessutom ska lokaliseringen av en byggnad med dess närmare placering och utformning samt förenligheten med gällande detaljplan och områdesbestämmelser fortfarande prövas i bygglovet.

Enligt förarbetena till reglerna om byggprojekteringsföretag försvagas inte heller byggnadsnämndens prövning inför slutbesked liksom nämndens möjligheter till ingripande med föreläggande i efterhand enligt 11 kap PBL om tillsyn.

Föreskriftsförslaget innehåller även regler om rapporteringsskyldighet, certifieringens giltighet och om återkallande av certifiering.

De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 mars 2024.

Ett certifierat byggprojekteringsföretag är ett företag som på byggherrens uppdrag kan bedöma om vissa krav uppfylls. Denna bedömning ersätter nämndens prövning av dessa krav i samband med bygglov och vid bedömning inför startbesked. Om ett certifierat byggprojekteringsföretag har använts vid projekteringen av en åtgärd som är

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

lovpliktig ska byggnadsnämnden inte göra någon bedömning av om utformningskraven på ändamålsenlighet och tillgänglighet kan antas komma att uppfyllas vid startbeskedet.

Reglerna i PBL om certifierade byggprojekteringsföretag berör inte byggnadsnämndernas bygglovsprövning av utformningskravet på god form-, färg- och materialverkan. Dessutom ska lokaliseringen av en byggnad med dess närmare placering och utformning samt förenligheten med gällande detaljplan och områdesbestämmelser fortfarande prövas i bygglovet. Föreskriftsförslaget bedöms därför inte få någon påverkan på kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö och de nationella mål som finns inom dessa områden.

Förslaget bygger på ett certifierbart kvalitetsledningssystem och är uppdelat i två behörighetsklasser: I normal behörighet ingår en- och tvåbostadshus med högst två våningar och i kvalificerad behörighet ingår alla byggnader som omfattas av föreskriften.

De byggnader som omfattas av föreskriftsförslaget är nybyggnad av bostadshus som högst har en lokalarea motsvarande byggnadsarean. Dock ingår inte byggnader med mycket stort skyddsbehov med avseende på säkerhet i händelse av brand, t ex byggnader i mer än 16 våningsplan.

Det certifierade byggprojekteringsföretaget ska ha tillgång till personer med tillräcklig kunskap och erfarenhet för att kunna bedöma om de byggnader som omfattas av denna författning kan antas komma uppfylla kraven i 8 kap. 1 § 1 och 3 samt 4 § plan- och bygglagen.

Ett certifierat byggprojekteringsföretaget med behörighet Normal ska ha tillgång till certifierad kontrollansvarig behörighet N enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av kontrollansvariga eller person med motsvarande kompetens och erfarenhet.

Ett certifierat byggprojekteringsföretaget med behörighet Kvalificerad ska ha tillgång till

1. certifierad kontrollansvarig behörighet Kvalificerad enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av kontrollansvariga,
2. certifierad sakkunnig brandskydd behörighet Kvalificerad enligt Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av sakkunniga inom brandskydd, och
3. konstruktör med lägst högskoleingenjörsexamen med inriktning mot byggkonstruktion samt med minst sex års erfarenhet av projektering av byggnaders bärförmåga, stadga och beständighet, eller personer med motsvarande kompetens och erfarenhet.

Av konsekvensutredningen i förarbetena till lagändringen påverkas och inskränks den kommunala självstyrelsen genom användandet av certifierade byggprojekteringsföretag. Detta eftersom systemet innebär att byggnadsnämnden inte ska pröva utformningskraven avseende lämplighet och tillgänglighet samt de tekniska egenskapskraven inför bygglov respektive startbesked, utan att detta i stället ska bedömas av byggprojekteringsföretaget. Enligt regeringen innebär alternativet med

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

certifierade byggprojekteringsföretag dock endast en marginell inskränkning i den kommunala självstyrelsen.

Stadsbyggnadsförvaltningens yttrande

Förvaltningen är positiv till förslaget som helhet.

Erfarenhetsmässigt så är det relativt ofta som inkomna bygglovsansökningar inte uppfyller kraven på t ex tillgänglighet. Så den utvärdering som planeras är särskilt viktig att den görs relativt snabbt.

Ytterligare utredningar som bör göras är vad det innebär på sikt att nämndens arbete flyttas från tillstånd till tillsyn. Tillståndsprövningen är avgiftsfinansierad och tillsynsdelen mestadels skattefinansierad, och hur påverkar det nämndens arbete och kommuninvånarnas/sökandens förväntningar på service och vägledning etc.

För t ex småföretag kan tröskeln att certifiera sig vara hög såvida man inte redan idag har ett certifierat kvalitetssystem. Men på sikt kan ett certifierande ge ökade affärsmöjligheter, och all kompetens behöver inte vara egen anställd personal utan kan säkerställas genom avtal.

Förvaltningen delar även boverkets bedömning om att de kommunala byggnadsnämndernas arbetsinsats inför beslut om bygglov och startbesked minskar men endast marginellt. Det blir inte en samhällsekonomisk effektivitetsvinst utan att handläggningstiden omfördelas från nämnden till det certifierade byggprojekteringsföretaget. På längre sikt görs dock bedömningen att det blir kortare handläggningstider då inkomna handlingar uppfyller kraven från början.

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande